

KVVY

SISÄLTÖ

1.	YHTEENVETO.....	1
2.	YLEISTÄ HANKKEESTA.....	3
2.1	Hankkeen tavoitteet ja rahoitus	3
2.2	Hankkeen hallinnointi.....	3
2.3	Hankkeen työntekijät	4
2.4	Yhteistyötahot.....	4
3.	TIEDOTUS JA MARKKINOINTI.....	4
4.	YLEISNEUVONTA	5
4.1	Puhelin- ja nettineuvonta	5
4.2	Neuvontapisteet tapahtumissa ja yleisötilaisuudet.....	5
5.	KIINTEISTÖKOHTAINEN NEUVONTA.....	6
5.1	Toteutustapa.....	6
5.2	Kiinteistöjen omistajat ja perustietoa kiinteistöistä.....	7
5.3	Kiinteistöjen vedenhankinta ja jätevesijärjestelmät	10
5.4	Jätevesijärjestelmien uusimistarve ja remontointisuunnitelmat.....	14
5.4.1.	Yhteenveto neuvojen kaikista arvioista ja suosituksista	14
5.4.2.	Käyttötavan mukainen tarkastelu neuvojen arvioista ja suosituksista	16
5.4.2.1	Kaikkien jätevesien yhteiskäsittelyjärjestelmät	16
5.4.2.2	Pelkkien vessavesien käsittelyjärjestelmät.....	17
5.4.2.3	Pelkkien pesuvesien käsittelyjärjestelmät.....	17
6.	KOKEMUKSET KIINTEISTÖKÄYNNEILTÄ	18
7.	PALAUTE NEUVONTAKÄYNNEISTÄ.....	18
7.1	Neuvonta-alueen kunnat.....	18
7.2	Neuvonta-alueen jätevesisuunnittelijat	19
7.3	Vuosina 2012 ja 2013 neuvotut kiinteistöt.....	19
8.	ARVIO HANKKEEN ONNISTUMISESTA	21

LIITTEET:

Liite 1. Yhteenveto hankkeen tiedotustoimista

Liite 2. Jätevesi-illan ohjelma

Liite 3. Kiinteistölle lähetettävä kirje

Liite 4. Kiinteistöllä täytettävä kysymyslomake

Liite 5. Kiinteistölle jätettävä arvio neuvontakäynnistä

Liite 6. Neuvonta-alueet kartalla

Liite 7. Asukaskyselyn kysymykset

1. YHTEENVETO

Pirkanmaan haja-apu oli Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen toteuttama kiinteistökohtaisen jätevesineuvonnan hanke. Hanketta rahoitti Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Ympäristöministeriön haja-asutuksen jätevesineuvontamäärärahoista. Avustusta myönnettiin 115 000 euroa ajalle 1.3.2014-31.3.2015.

Hankkeen jätevesineuvojina toimivat Reetta Toivanen (8.8. asti) ja Kim Kurki (31.10. asti), vastaavana jätevesineuvojana Niina Porevuo ja hankevastaavana Satu Heino (osa-aikainen). Hankkeen tavoitteena oli tehdä 800 kiinteistökohtaista neuvontakäyntiä. Käyntejä tehtiin 885. Käydyistä kiinteistöistä 843 oli vakituisesti asuttuja, 20 ympärivuotisessa käytössä olevia loma-asuntoja, 8 kesäasuntoja ja 14 muita kohteita, kuten maitotiloja. Koska muiden kuin vakituksessa asuinkäytössä olevien kiinteistöjen määrät olivat niin pieniä, tässä raportissa tarkastellaan pääasiassa vakituksia asuntoja.

Kiinteistökohtaista jätevesineuvontaa tehtiin Juupajoella, Ikaalisissa, Ruovedellä, Parkanossa, Orivedellä, Ylöjärvellä, Tampereella, Punkalaitumella, Urjalassa ja Hämeenkyrössä. Lisäksi 139 pirkanmaalaisista kiinteistönomistajaa neuvottiin puhelimesta.

Hankkeen puitteissa pidettiin neuvontapistettä Tampereen ympäristötorilla ja Ylöjärvellä Karhen vesienhoitoyhdistyksen tapahtumassa. Ylistenjärven kesäjuhlassa Sastamalassa luennottiin jätevesistä ja neuvottiin henkilökohtaisesti. Vesilahden Narvassa järjestettiin valtakunnallisella jätevesiviikolla jätevesi-ilta, jossa oli paikalla jätevesineuvojan lisäksi kunnan ympäristö- ja rakennustarkastaja sekä jätevesisuunnitelmia tekeviä yrityksiä. Neuvontakauden päätteeksi marraskuussa järjestettiin samansisältöinen jätevesi-ilta Ikaalisten Kylpylässä. Tilaisuudessa oli kuntien edustajat Ikaalisista, Hämeenkyröstä ja Parkanosta sekä useita suunnittelijoita.

Osoitetiedot kiinteistökohtaista neuvontaa varten saatiin kunnista. Tämän jälkeen neuvojat reitittivät ja aikatauluttivat käynnit ja lähettivät kiinteistöille kirjeitse tiedon käyntiajasta. Ennen käyntien aloitusta pidettiin kunnan kanssa aloituspalaveri. Neuvontakäynnillä tutustuttiin kiinteistön nykyiseen jätevesijärjestelmään, arvioitiin nykyisen jätevesijärjestelmän saneeraustarvetta ja annettiin ohjeita, miten edetä asiassa. Vaatimukset täyttävistä järjestelmistä neuvottiin, kuinka niitä tulisi hoitaa ja huoltaa. Neuvontakäynnistä jätettiin kiinteistölle kirjallinen arvio.

Vakituksilla asunnoilla vessavedet käsiteltiin yleisimmin pelkästään saostussäiliöissä tai vaihtoehtoisesti saostussäiliöiden perässä oli käsittely, joka ei ollut määräysten mukainen. Saostussäiliöiden perässä oli esim. imeytyskaivo tai salaojaputkella toteutettu puutteellinen imeytys. 84 prosenttia vakituisten asuntojen pesuvesistä käsiteltiin samassa järjestelmässä vessavesien kanssa.

70 prosenttia vakituisten asuntojen 843 arvioidusta jätevesijärjestelmästä vaatii saneerausta. 11 prosenttia kiinteistöistä selviää pienillä järjestelmän parannustoimilla ja 14 prosentilla järjestelmä oli jo nykyisellään kunnossa. Vähäisen vedenkäytön piiriin kuuluu 5 prosenttia arvioiduista järjestelmistä. Vajaata prosenttia järjestelmistä ei pystytty arvioimaan.

Vakituksista asunnoista, joiden järjestelmä tarvitsisi saneerausta, 21 prosenttia (141 kpl) aikoi jättää saneerauksen tekemättä ikävapautukseen vedoten. Ikävapautettujen kiinteistöjen järjestelmissä olisi kuitenkin runsaasti saneerattavaa, koska jätevesineuvojat arvioivat lähes 80 prosenttia kaikkien ikävapautukseen oikeutettujen kiinteistöjen järjestelmistä olevan saneerauksen tarpeessa.

16 prosenttia (104 kpl) vakituisesti asutuista kiinteistöistä, joiden tulisi tehdä jätevesien käsittelyjärjestelmälleen parannustoimia, ilmoitti aikovansa hakea kunnasta lykkäystä. Perusteena olivat mm. pitkäaikaissairaudet, epäselvyys kiinteistön tulevaisuuden käytöstä, yhden hengen talous ja heikko taloudellinen tilanne. Lykkäyksen hakijoiden joukossa oli myös kiinteistöjen omistajia, jotka olivat iältään lähellä automaattiseen vapautukseen oikeuttavaa ikärajaa tai toinen asukkaista täytti ikävapautuksen kriteerit, mutta puoliso ei.

Pääsääntöisesti asukkaille suositeltiin maaperäkäsittelyjärjestelmien rakentamista. 37 prosenttia suosituksista koski maaperäkäsittelyn rakentamista kaikille jätevesille ja 18 prosenttia puolestaan maaperäkäsittelyä pesuvesien käsittelyyn. Kohteissa, joissa suositeltiin laitepuhdistamoa (3 prosenttia), suositeltiin yleensä myös maaperäkäsittelyä. Umpisäiliötä suositeltiin 11 prosentissa tapauksista. Yleensä umpisäiliötä ehdotettiin vessavesien järjestelmäksi ja 3 prosentille suositeltiin umpisäiliötä kaikkien jätevesien keräämiseen. Pesuvesisuodatinta ehdotettiin 20 prosentissa tapauksista ja suosituksista 11 prosenttia koski vesivessan vaihtamista kuivakäymäläksi.

Asukkaat antoivat positiivista palautetta neuvonnan maksuttomuudesta ja puolueettomuudesta. Neuvonta vahvisti monen asukkaan ajatuksia siitä, mikä olisi kiinteistölle sopiva järjestelmä ja kuinka saneeraus kannattaisi toteuttaa. Lisäksi asukkaille oli epäselvää, mistä tulisi lähteä liikkeelle ja siltä osin neuvonta selkeytti asioita. Neuvontakäynneillä keskusteltiin tässä hankkeessa aiempaa enemmän saneerauksen suunnittelusta, lupa-asioista ja järjestelmän asennuksesta. Asukkaat kaipaivat mahdollisimman konkreettisia neuvoja.

Neuvontakäynneillä ei tullut juurikaan negatiivista palautetta neuvontatyöstä. Asukkaat arvostelivat jätevesiasiaa lähinnä yleisesti. Kesällä neuvontakäynneillä käydyissä keskusteluissa tuli usein esiin asukkaiden vahva usko siihen, että jätevesiasetus kumotaan ja järjestelmää ei tarvitse uusia. Usein myös pelättiin, että asetukseen tulee vielä muutoksia ja saneerattu järjestelmä ei enää kelpaa sen jälkeen. Sen vuoksi ei haluttu kiirehtiä asiassa. Lisäksi asukkaat toivat esiin epäluulonsa järjestelmien toimivuutta kohtaan. Kun vilkas keskustelu jätevesiasetuksesta alkoi julkisuudessa syksyllä, asukkaiden epäluulot lisääntyivät entisestään ja ilmapiiri oli odottava.

Vuoden 2014 lopussa tehty soittokierros kuntiin, joissa on tehty kiinteistökohtaista neuvontaa tässä hankkeessa, osoitti, että valtaosassa kunnista jätevesiasianssa ei ole edistytty aiempia vuosia tehokkaammin. Ainoastaan Ruovedellä on tullut selvästi aiempia vuosia enemmän yhteydenottoja ja lupahakemuksia jätevesiasioissa. Ylöjärvellä lupahakemusten määrä on ollut vuonna 2014 hieman suurempi kuin aiemmin ja Hämeenkyrössä sekä yhteydenottojen että lupahakemusten määrä on lisääntynyt hieman aiempiin vuosiin verrattuna.

Soittokierroksella haastatelluista 16 suunnittelijasta yli puolella oli ollut kysyntää aiempien vuosien tahtiin tai joillakin jopa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Lopuilla suunnittelijoista kysyntä on lisääntynyt vähän tai huomattavasti aiempiin vuosiin verrattuna. Moni haastateltu suunnittelija, joilla töitä on ollut enemmän vuonna 2014, kuitenkin totesi, että töiden määrä väheni syksyllä haja-asutuksen jätevesimääräysten ympärillä käydyin vilkkaan julkisen keskustelun johdosta.

Vuoden 2015 alussa tehtiin palautekysely vuosina 2012 ja 2013 Pirkanmaalla neuvotuille kiinteistöille. Palautteenkeruu toteutettiin puhelinkyselynä, jossa mielipidettä kysyttiin 7,5 prosentilta (58 kpl) vakituisesti asutuista kiinteistöistä, joiden jätevesijärjestelmän oli neuvontakäynnillä arvioitu vaativan saneerausta. Kyselyn tulosten perusteella suurin osa neuvottujen kiinteistöjen asukkaista ei ole ryhtynyt saneeraamaan jätevesijärjestelmäänsä. Syyksi vastaajat mainitsivat yleisimmin halun odottaa,

että tilanne ympäristöministerin esittämien jätevesiasetuksen ja ympäristönsuojelulain muutosten osalta selviää. Muita syitä olivat mm. epäselvyydet kiinteistön jatkokäytössä, taloudelliset syyt ja epäusko järjestelmien toimivuutta kohtaan. Muutamat vastaajat pitivät saneerausta täysin turhana tai totesivat, että siirtymäaikaa on vielä jäljellä ja lisää aikaa ilmeisesti odotettavissa.

Hanke eteni suunnitellusti ja aikataulussa. 800 käynnin neuvontatavoite ylitettiin lähes 100 käynnillä.

2. YLEISTÄ HANKKEESTA

2.1 Hankkeen tavoitteet ja rahoitus

Pirkanmaan haja-apu oli Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen toteuttama kiinteistökohtaisen jätevesineuvonnan hanke. Hanketta rahoitti Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Ympäristöministeriön haja-asutuksen jätevesineuvontamäärärahoista. Avustusta myönnettiin 115 000 euroa ajalle 1.3.2014-31.3.2015. Hankkeen tavoitteena oli tehdä 800 kiinteistökohtaista neuvontakäyntiä.

2.2 Hankkeen hallinnointi

Pirkanmaan haja-apu –hanke oli Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen suunnittelema ja hallinnoima. Hankkeelle perustettiin ohjausryhmä, johon kuuluivat:

- Antero Luonsi, vanhempi insinööri, Pirkanmaan ELY-keskus (Luonsin vuorotteluvapaan aikana vesihuoltoinsinööri Kaija Joensuu)
- Hanna-Maija Honkanen, vs. ympäristötarkastaja, Ruoveden kunta, 9/2014 alkaen ympäristötarkastaja Mari Karjalainen
- Pertti Huhtala, rakennustarkastaja, Parkanon kaupunki, 7/2014 alkaen ympäristötarkastaja Taina Bister
- Erkkä Hurtola, ympäristötarkastaja, Ylöjärven kaupunki
- Salla Kärki, ympäristötarkastaja, Tampereen kaupunki, 10/2014 alkaen ympäristötarkastaja Sanna Markkanen
- Taru Lainkari, ympäristötarkastaja, Urjalan kunta
- Kaisa Pieniluoma, ympäristösihteeri, Hämeenkyrön kunta
- Sari Sassi, ympäristötarkastaja, Vesilahden kunta
- Tarja Viteli, ympäristöinsinööri, Oriveden kaupunki
- Nina Ylitalo, vs. ympäristötarkastaja, Punkalaitumen kunta
- Satu Heino, hankevastaava, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry
- Niina Porevuo, vastaava jätevesineuvoja, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry

Hankkeen ohjausryhmä kokoontui hankeaikana kolme kertaa.

2.3 Hankkeen työntekijät

Hankkeen hankevastaavana toimi Satu Heino. Heinon työaika hankkeessa oli 30 prosenttia koko työajasta. Hankevastaavan tehtävänä oli vastata hankkeen johtamisesta, hallinnoinnista ja kustannus-seurannasta. Hankevastaava markkinoi neuvontatyön neuvonta-alueelle ja hän vastasi jätevesineuvontasivuston www.kvvy.fi/jatevesi ylläpidosta. Hankevastaava myös koulutti neuvojia tehtäviinsä.

Hankkeen vastaavana jätevesineuvojana toimi Niina Porevuo. Vastaava jätevesineuvoja vastasi neuvonnan käytännön toteutuksesta, hankkeessa käytettyjen materiaalien päivityksistä ja raportoinnista. Vastaava jätevesineuvoja teki myös neuvontakäyntejä ja yleisneuvontaa. Vastaavan jätevesineuvojan neuvonta-alueita olivat Ruovesi, Tampere ja Hämeenkyrö.

Hankkeen jätevesineuvojina toimivat Reetta Toivanen (8.8. asti) ja Kim Kurki (31.10 asti). Neuvojen tehtävänä oli aikatauluttaa ja reitittää oman neuvonta-alueensa neuvontakäynnit sekä vastata neuvontakäyntien tekemisestä, neuvontakäynneillä kerättyjen tietojen syöttämisestä Excel-taulukkoon sekä tiedottamisesta omilla neuvonta-alueillaan. Lisäksi neuvojat tekivät yleisneuvontaa tapahtumissa ja tilaisuuksissa. Kurjen toimialuetta olivat Orivesi, Ylöjärvi, Punkalaidun ja Urjala. Toivasen toimialuetta olivat Juupajoki, Ikaalinen ja Parkano.

2.4 Yhteistyötahot

Neuvontatyötä tehtiin Juupajoella, Ikaalisissa, Ruovedellä, Parkanossa, Orivedellä, Ylöjärvellä, Tampereella, Punkalaitumella, Urjalassa ja Hämeenkyrössä. Yhteistyö näiden kuntien kanssa oli tiivistä varsinkin neuvontatyön käynnistysvaiheessa. Hanke teki yhteistyötä myös paikallisten toimijoiden, kuten kyläyhdistysten, kanssa. Kyläyhdistykset tiedottivat neuvontatyöstä kylän tiedotuskanavia käyttäen.

3. TIEDOTUS JA MARKKINOINTI

Hanke julkaisi 11 lehdistötiedotetta, jotka koskivat mm. neuvontatyön aloittamista eri alueilla, valtakunnallista jätevesiviikkoa ja jätevesi-iltoja. Tiedotteiden pohjalta julkaistiin lehtijuttuja.

Lehti-ilmoituksia, joilla tiedotettiin jätevesi-illoista, hankkeella oli 3 lehdessä. Hanke tiedotti jätevesi-illoista myös mainoksella. Mainos lähetettiin paikallisille kyläyhdistyksille sähköpostilla tiedoksi. Lisäksi mainos oli kuntien verkko- ja Facebook-sivuilla.

Jätevesi-illoista, tapahtumista ja kiinteistökäyntien aikataulusta hanke tiedotti myös neuvontasivustolla, joka löytyy osoitteesta <http://www.kvvy.fi/jatevesi>.

Yhteenvedo tiedotustoimista ja lehtijuttuja on liitteessä 1.

4. YLEISNEUVONTA

4.1 Puhelin- ja nettineuvonta

Hankkeen työntekijöille tuli yhteensä 47 neuvontapuhelua. Puheluita tuli sekä neuvontakunnista että muista Pirkanmaan kunnista. Puheluissa kyseltiin paitsi ohjeita myös neuvontakäyntejä. Yksittäiset neuvontakäynnit pyrittiin hoitamaan, mikäli ne osuivat ajoreittien varrelle. Kaukana sijaitsevat kohdet neuvottiin puhelimesta ja ohjattiin ottamaan yhteyttä suunnittelijaan. Lisäksi neuvojat kävivät käyntien perumispuheluiden yhteydessä läpi 69 kiinteistön tilanteen ja neuvoivat siinä yhteydessä niin järjestelmän valinnassa kuin toimivan järjestelmän hoidossakin. Puhelimitse toteutetun asukaskyselyn yhteydessä neuvoja kysyi 23 vastaajaa. Yhteensä puhelimesta neuvottiin 139 henkilöä.

4.2 Neuvontapisteet tapahtumissa ja yleisötilaisuuksissa

Hankkeen puitteissa pidettiin neuvontapistettä kesäkuussa Tampereen ympäristötorilla Tampereen kaupungin teltassa. Neuvontapisteellä oli 9 kävijää. Heinäkuussa oli neuvontapiste Ylöjärvellä Karhen vesienhoitoyhdistyksen tapahtumassa. Tapahtumassa neuvottiin 25 henkilöä. Elokuussa osallistuttiin Sastamalassa Ylistenjärven kesäjuhlaan, jossa luennottiin mökkien jätevesiasioista ja neuvottiin asiasta kiinnostuneita myös henkilökohtaisesti. Juhlissa oli paikalla 70 henkilöä.

Vesilahden Narvassa järjestettiin valtakunnallisella jätevesiviikolla jätevesi-ilta, jossa oli paikalla jätevesineuvojan lisäksi kunnan ympäristö- ja rakennustarkastaja sekä viisi jätevesisuunnitelmia tekevää yritystä. Tilaisuuteen osallistui 40 henkilöä. Tilaisuuteen kutsuttiin kirjeellä aikaisempina vuosina neuvottujen kiinteistöjen, joiden järjestelmä arvioitiin uusittavaksi, asukkaita. Kirjeitä lähetettiin 97 kiinteistölle. Lisäksi tilaisuudesta oli ilmoitus Vesilahden-Lempäälän Sanomissa ja kutsu oli nähtävillä ilmoitustauluilla sekä kunnan verkko- ja Facebook-sivuilla. Kutsu lähetettiin myös Vesilahden kyläyhdistyksille. Tilaisuudessa luennottiin mm. jätevesijärjestelmistä, kunnan määräyksistä, jätevesijärjestelmän saneerauksen suunnittelusta ja lupaprosessista. Suunnittelijat esittelivät lisäksi tarjoamiaan palveluita. Jätevesi-illan ohjelma on liitteessä 2.

Neuvontakauden päätteeksi marraskuussa järjestettiin jätevesi-ilta Ikaalisten Kylpylässä. Tilaisuus oli samansisältöinen kuin Vesilahdella järjestetty jätevesi-ilta. Tilaisuudessa oli jätevesineuvojan lisäksi paikalla kuntien edustajat Ikaalisista, Hämeenkyröstä ja Parkanosta. Suunnitteluosaamista edusti neljä yritystä. Tilaisuudesta oli lehti-ilmoitus Seutulehti UutisOivassa ja Ylä-Satakunnassa. Lisäksi tilaisuudesta lähetettiin sähköpostilla mainos Ikaalisten, Hämeenkyrön ja Parkanon kyläyhdistyksille sekä Pirkan kylät ry:lle. Mainos oli nähtävillä myös kuntien verkkosivuilla sekä Ikaalisten Facebook-sivuilla. Tilaisuuteen osallistui 46 henkilöä. Eniten tilaisuudessa oli paikalla Ikaalisten asukkaita. Muutamia yksittäisiä asiasta kiinnostuneita tuli paikalle Hämeenkyröstä, Parkanosta ja Ylöjärveltä. Suunnittelijoilta tilattiin tilaisuudessa muutama kartoituskäynti ja suunnitelma. Osa suunnittelijoista aikoi tehdä jälkimarkkinointia mahdollisten määräysmuutosten selvityä.

5. KIINTEISTÖKOHTAINEN NEUVONTA

5.1 Toteutustapa

Neuvontahanke aloitettiin neuvottelemalla kuntien kanssa. Kunnilta pyydettiin osoitetiedot niille viemäriverkoston ulkopuolisille kiinteistöille, joille kunta halusi neuvontakäyntejä kohdistaa. Neuvonta kohdistettiin ensisijaisesti vakituisesti asutuille kiinteistöille. Ennen neuvontatyön aloittamista pidettiin palaveri kunnan ympäristö- ja rakennusvalvonnan viranomaisten kanssa. Palaverissa käytiin läpi neuvontatyön kulku ja käytettävät dokumentit, neuvontatyön aikataulutus sekä hanke-alueen raja- ja erityispiirteet. Lisäksi sovittiin neuvontatyön tiedotuskäytännöistä ja vastuista. Kuntaedustajien kanssa käytiin läpi myös kunnan lupakäytännöt ja jätevesijärjestelmiin liittyviä tulkintakysymyksiä.

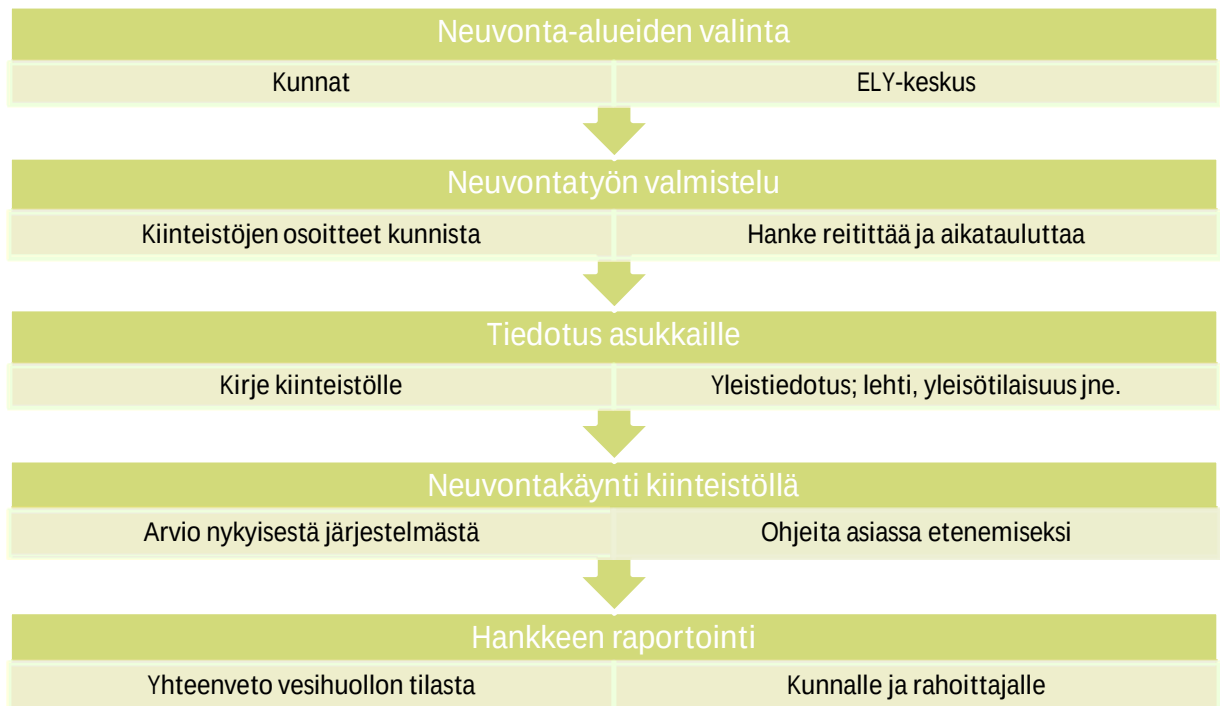
Varsinainen neuvontakäyntien valmistelu alkoi osoitetiedoston muokkaamisella sekä neuvontakäyntien reitittämisellä ja aikatauluttamisella. Tämän jälkeen asukkaille lähetettiin tiedotekirje neuvontakäynnistä (liite 3). Uuden neuvonta-alueen alkaessa käynnistettiin myös muu tiedotus kuntapalaverissa sovitun tiedotussuunnitelman mukaisesti. Neuvontatyöstä pyrittiin kertomaan monipuolisesti mm. paikallislehdissä ja kuntien verkkosivuilla.

Neuvontakäynnin aluksi tutustuttiin kiinteistön nykyiseen jätevesijärjestelmään. Vesihuolto- ja muut kiinteistön tiedot kirjattiin kysymyslomakkeeseen (liite 4). Kiinteistökäynnin havaintojen ja asukkaan kertoman perusteella arvioitiin nykyisen jätevesijärjestelmän riittävyttä verraten asetuksen puhdistusvaatimuksiin. Tämän jälkeen annettiin ohjeita, miten jätevesijärjestelmän kanssa tulisi jatkossa toimia ja vastattiin asukkaan kysymyksiin. Neuvontakäynnistä jätettiin kiinteistölle kirjallinen arvio (liite 5). Lisäksi jätettiin tarpeen mukaan Suomen vesiensuojeluyhdistysten liiton Jätevesiopas, ympäristöhallinnon esitteitä, Käymäläseura Huussin kuivakäymäläesitteitä, jätevesijärjestelmän käyttöpäiväkirja, yleiset jätevesijärjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeet, sakokaivolietteen kalkkistabilointiohje, aktiivilietteen laskeutuvuuskokeen ohje, saneeraajan muistilista tai jätevesisuunnittelijoiden yhteystietoja. Neuvontakäynneillä ei jaettu kaupallista materiaalia.

Neuvontakäynti edellytti asukkaan tai hänen valtuuttamansa henkilön läsnäoloa. Mikäli asukas ei perunut käyntiä ja kiinteistöltä ei tavoitettu ketään, asukkaalle jätettiin viestilappu. Viestissä kerrottiin, että neuvoja on käynyt kiinteistöllä ja asukas voi halutessaan varata uuden käyntiajan.

Neuvontakäyntien jälkeen neuvotat täyttivät kiinteistökäynnin tiedot Excel-taulukkoon. Hankkeen vastaava jätevesineuvoja hoiti tämän jälkeen neuvontakäyntien tilastoinnin ja yhteenvetojen tekemisen. Neuvontatyön edistymistä käytiin läpi viikoittain palaverissa.

Neuvontakäynneillä asukailta kysyttiin, saako käynnin tiedot luovuttaa viranomaisille. Neuvontakäynneistä toimitettiin osoitelista sekä ko. kuntaan että Pirkanmaan ELY-keskukseen. Vesihuoltotiedot annettiin vain niiltä kiinteistöiltä, jotka antoivat siihen luvan.

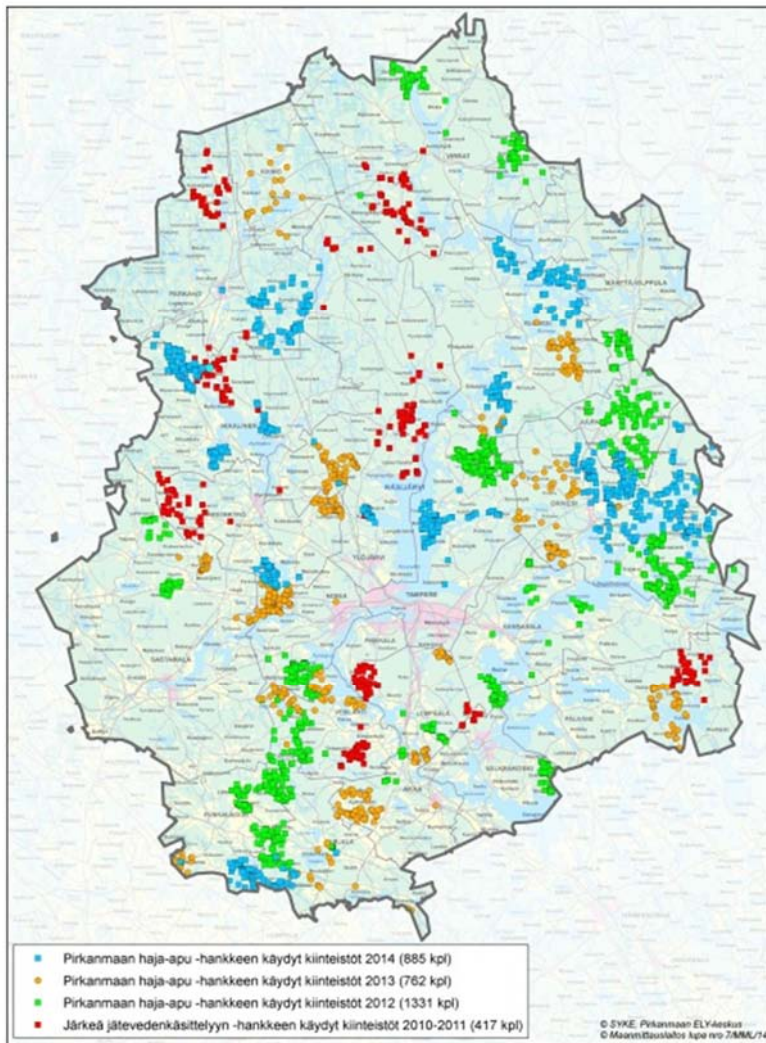
Kuva 5.1. Yhteenveto kiinteistökohtaisen neuvontatyön toimintamallista.

5.2 Kiinteistöjen omistajat ja perustietoa kiinteistöistä

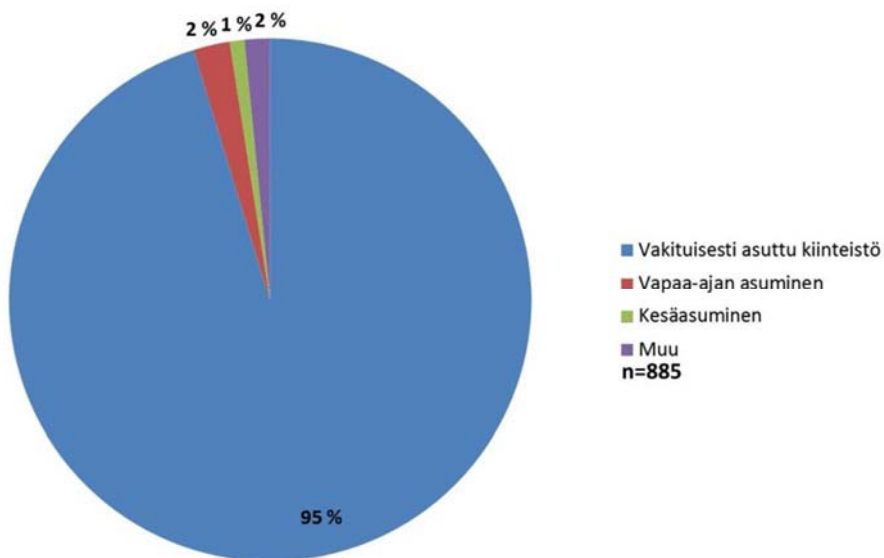
Neuvontakäyntejä tehtiin 10 kunnassa yhteensä 885 kpl. Pirkanmaan ELY-keskus vei neuvontakäynnit paikkatietoon. Vuoden 2014 neuvontakäynnit on merkitty karttaan sinisellä (Kuva 5.2). Kartta on suurempana liitteessä 6.

Käydyistä kiinteistöistä 95 prosenttia (843 kpl) oli vakituisesti asuttuja (Kuva 5.3). Vakituista asunnoista ranta-alueella (alle 100 m rannasta) oli 152 kpl ja pohjavesialueella 9 kpl. Asukkaita vakituisesti asutuilla kiinteistöillä oli keskimäärin 2,2. Loma-asuntojen osuus oli yhteensä kolme prosenttia. Ympäri vuotisesti käytetyistä loma-asunnoista noin puolet oli vesivessallisia ja muutenkin hyvin varusteltuja ja puolella niistä oli kuivakäymälä ja vaatimattomampi varustelu. Kesäasunnoista lähes kaikki kuuluivat vähäisen vedenkäytön piiriin. Muita kiinteistöjä oli kaksi prosenttia. Muu kiinteistö oli esimerkiksi maitotila, sikala, varasto tai kyläkauppa. Tämän raportin tarkasteluissa käsitellään pääasiassa vakituista asuntoja, koska loma-asuntojen ja muiden kuin asuinkiinteistöjen käyntimäärät olivat niin pieniä, että niiden osalta tarkastelujen tekeminen ei ollut mielekästä.

KVVY:n tekemät jätevesineuvontakäynnit vuosina 2010-2014

Kuva 5.2. Neuvontakäynnit kartalla. Vuoden 2014 käynnit on merkitty sinisellä.

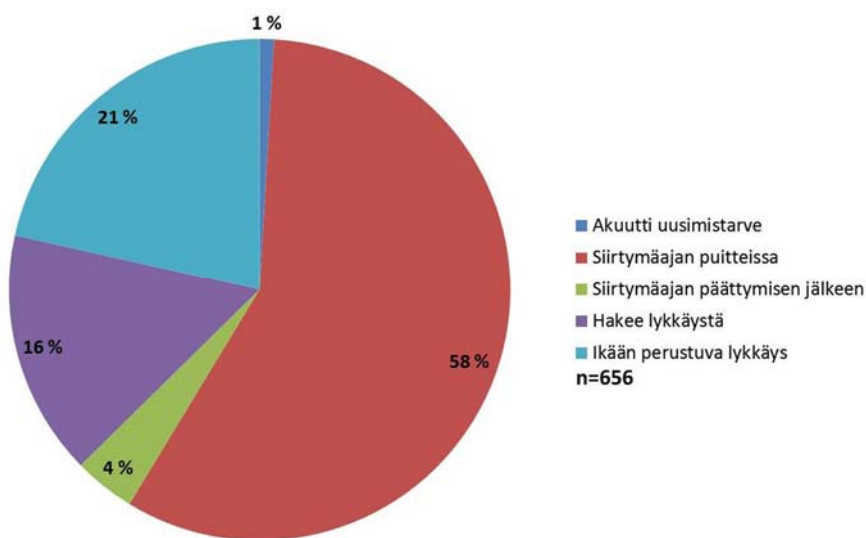
Kuva 5.3. Kiinteistöjen käyttötavan jakauma tarkastetuilla kiinteistöillä.

Neuvontakäyntien toteumaprosentti vaihteli kunnittain 50-74 välillä (Kuva 5.4). Käyntejä peruttiin useista eri syistä. Syitä olivat mm. uusittu järjestelmä, oikeus ikävapautukseen, kiinteistön vaatimaton varustelutaso, työkiireet ja kunnan tai osuuskunnan viemäriin liitetty kiinteistö. Perumisten yhteydessä ei tullut juurikaan negatiivista palautetta neuvontatyöstä. Osa käynnin peruneista kertoi tietävänsä jo jätevesiasioista tarpeeksi ja koki käynnin siten tarpeettomaksi. Osa järjestelmän jo uusineista asukkaista ihmetteli, miksi heille tarjottiin käyntiä. Toteutumatta jääneistä käynneistä 42 prosentissa (199 kpl) tapauksista kiinteistöllä ei ollut ketään paikalla.

22.4.-30.10. tehdyt kiinteistökäynnit kunnittain	Toteutuneet käynnit kpl	Toteuma %	Ikävapautetut kpl
Juupajoki	32	65	6
Ikaalinen	150	71	34
Parkano	79	67	22
Ruovesi	116	74	13
Orivesi	265	64	58
Ylöjärvi	43	53	6
Tampere	81	62	5
Punkalaidun	49	66	14
Urjala	29	67	4
Hämeenkyrö	41	50	4
Yhteensä/keskiarvo	885	64	166

Kuva 5.4. Yhteenveto kiinteistöjen käyntitiedoista kunnittain.

Jätevesineuvontakäynti ei näyttänyt juurikaan motivoivan asukkaita välittömiin saneeraustoimiin (Kuva 5.5). Yhdellä prosentilla vakituisesti asutuista kiinteistöistä oli ilmennyt järjestelmän toiminta-ongelmia, joiden vuoksi järjestelmä aiottiin uusia pikaisesti. 58 prosenttia aikoi toteuttaa saneerauksen siirtymäajan puitteissa ja 4 prosenttia siirtymäajan päättymisen jälkeen.

Kuva 5.5. Vakituisten asukkaiden arvio järjestelmän uusimisen ajankohdasta.

16 prosenttia (104 kpl) vakituisesti asutuista kiinteistöistä, joiden tulisi tehdä jätevesien käsittelyjärjestelmälleen parannustoimia, ilmoitti aikovansa hakea kunnasta lykkäystä (Kuva 5.5). Perusteena olivat mm. pitkäaikaissairaudet, epäselvyys kiinteistön tulevaisuuden käytössä, yhden hengen talous ja heikko taloudellinen tilanne. Lykkäyksen hakijoiden joukossa oli myös kiinteistöjen omistajia, jotka

olivat iältään lähellä automaattiseen vapautukseen oikeuttavaa ikärajaa tai vaihtoehtoisesti toinen asukkaista täytti ikävapautuksen kriteerit, mutta puoliso ei. Lisäksi merkittävä joukko olivat kuolinpesien kiinteistöt, joiden asukkaat olisivat ikänsä puolesta olleet ikävapautuksen piirissä, mutta kiinteistön omistussuhteista johtuen eivät kuitenkaan olleet automaattisesti vapautukseen oikeutettuja.

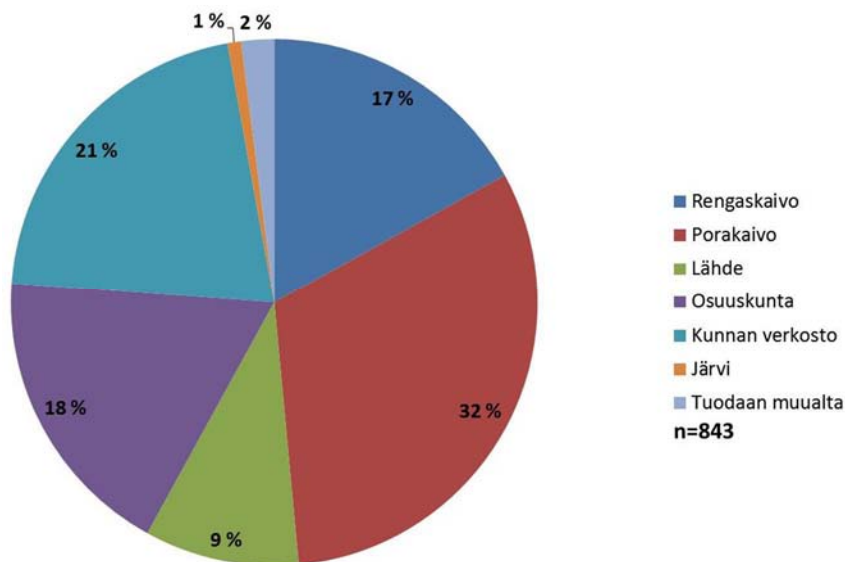
Vakituisista asunnoista, joiden järjestelmä tarvitsisi saneerausta, 21 prosenttia (141 kpl) aikoi jättää saneerauksen tekemättä ikävapautukseen vedoten (Kuva 5.5). Ikävapautettujen kiinteistöjen järjestelmissä olisi kuitenkin runsaasti saneerattavaa, koska jätevesineuvojat arvioivat lähes 80 prosenttia kaikkien ikävapautukseen oikeutettujen kiinteistöjen järjestelmistä olevan saneerauksen tarpeessa. Asukkailla oli vääriä ja puutteellisia tietoja ikävapautuksen saamisen edellytyksistä ja näitä asioita selvennettiin asukkaille neuvontakäynneillä.

21 prosenttia (174 kpl) vakituisesti asutuista kiinteistöistä kielsi neuvontakäynnillä kerättyjen tietojen luovuttamisen kunnalle. Tietojen luovutuksen kieltäneiden joukossa oli mm. ikävapautettuja, lykkäyksen hakijoita, järjestelmän uusineita, vähäisen vedenkäytön kiinteistöjä ja vasta siirtymäajan päätymisen jälkeen järjestelmän uusivia. Lisäksi tapauksissa, joissa neuvontakäynnillä paikalla oli joku kiinteistön asukkaan valtuuttama henkilö eikä ollut tiedossa, hyväksyykö asukas tietojen luovuttamisen viranomaisille, tietojen luovuttaminen kirjattiin kielletyksi varmuuden vuoksi. Osassa perikunnan omistamista kiinteistöistä tietojen luovuttaminen kiellettiin sen vuoksi, että paikalla eivät olleet kaikki perikunnan edustajat.

5.3 Kiinteistöjen vedenhankinta ja jätevesijärjestelmät

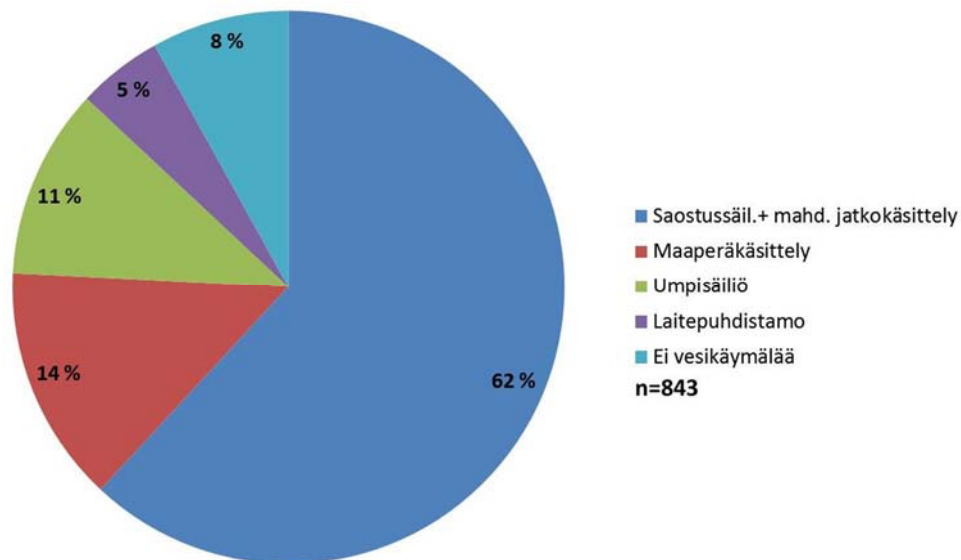
Kiinteistöikäynnillä kysyttiin niin talousveden hankinnasta kuin kiinteistön nykyisestä jätevesien käsittelystä ja siihen mahdollisesti suunnitelluista parannuksista.

Lähes puolet vakituisesti asutuista kiinteistöistä sai juomavetensä pora- tai rengaskaivosta (Kuva 5.6). Joko osuuskunnan tai kunnan vesijohtoverkostoon oli liittynyt lähes 40 prosenttia kiinteistöistä. Vajaalla 10 prosentilla kiinteistöistä vedenhankinta tapahtui lähteestä ja muutamat kiinteistöt ottivat juomavetensä järvestä. Vajaalle 20 kiinteistölle talousvesi tuotiin jostain muualta. Osa kiinteistönomistajista kertoi ottavansa juomaveden ja pesuveden eri paikoista, mutta neuvojat kirjasivat ainoastaan juomaveden lähteen.

Kuva 5.6. Vakituisten asuinkiinteistöjen juomaveden lähde.

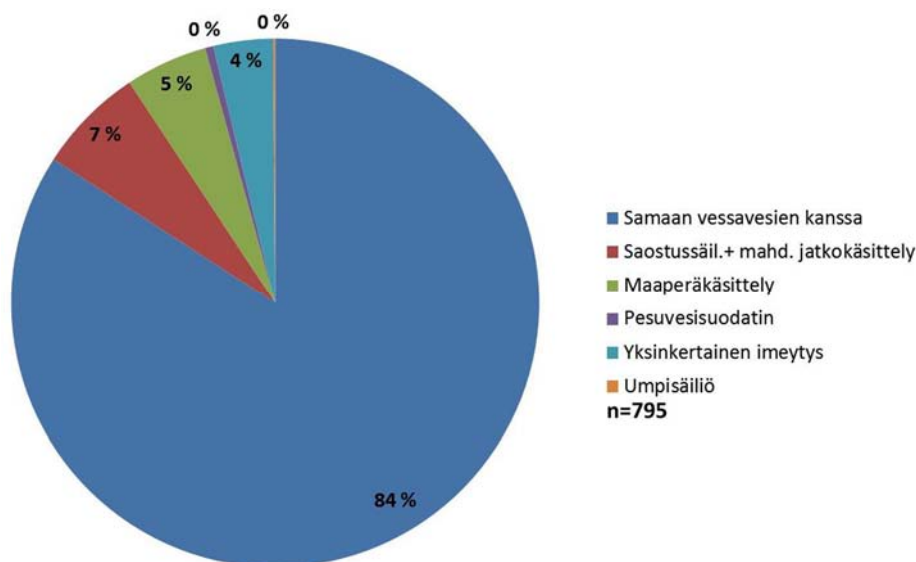
Vakituksilla asunnoilla vessavedet käsiteltiin yleisimmin pelkästään saostussäiliöissä tai vaihtoehtoisesti saostussäiliöiden perässä oli käsittely, joka ei ollut määräysten mukainen (Kuva 5.7). Saostussäiliöiden perässä oli esim. imeytyskaivo tai salaojaputkella toteutettu puutteellinen imeytys. Nykyvaatimusten mukaisia imeytys- ja suodatuskenttiä vessavesille oli 14 prosentilla kiinteistöistä. Umpisäiliö oli 11 prosentilla ja laitepuhdistamo 5 prosentilla kiinteistöistä. Vakituksista asunnoista 8 prosentilla (68 kpl) ei ollut vesivessaa. Em. kiinteistöistä valtaosalla oli ulkokuussi ja reilulla 10 kiinteistöllä sisäkuivakäymälä.

Kuva 5.7. Vakituisten asuinkiinteistöjen nykyiset vessavesijärjestelmät. Sisältää myös järjestelmät, joissa vessa- ja pesuvedet menevät samaan järjestelmään.

Vakituisten asuntojen pesuvedet käsiteltiin valtaosin (84 %) samassa järjestelmässä vessavesien kanssa (Kuva 5.8). Saostussäiliöt ja lisänä mahdollisesti puutteellinen jatkokäsittely oli 7 prosentilla kiinteistöistä. Maaperäkäsittely pesuvesille oli 5 prosentilla ja yksinkertainen imeytys, kuten imeytyskaivo, 4 prosentilla kiinteistöistä. Pesuvesisuodatin tai umpisäiliö oli vajaalla prosentilla vakituksista asunnoista.

Kun pesuvesijärjestelmien tarkastelusta rajattiin pois järjestelmät, joissa pesuvedet ohjattiin vessavesien kanssa samaan järjestelmään, saostussäiliöiden ja niiden perässä olevien mahdollisten jatkokäsittelyiden osuus oli 41 prosenttia. Määräysten mukaisia maaperäkäsittelyjä oli puolestaan 32 prosenttia ja yksinkertaisia imeytyksiä 23 prosenttia. Loput 4 prosenttia olivat umpisäiliöitä ja pesuvesisuodattimia.

Kuva 5.8. Vakituisten asuinkiinteistöjen nykyiset pesuvesijärjestelmät. Ei sisällä vähäisten pesuvesimäärien järjestelmiä.

Vakituista asunnoista, joilla ainoastaan vessan jätevedet kerättiin umpisäiliöön, pesuvesille oli 43 prosentissa (37 kpl) tapauksista imeytys- tai suodatuskenttä. 39 prosentilla (34 kpl) puolestaan oli pesuvesille pelkät saostussäiliöt tai saostussäiliöiden lisäksi jokin ei määräysten mukainen jatkokäsittely. Kolmanneksi eniten, 13 prosenttia (11 kpl), oli yksinkertaisia imeytyksiä. Lopuilla kiinteistöillä oli pesuvesisuodatin (4 kpl). Kiinteistöjä, joilla vessan vedet ohjattiin umpisäiliöön ja pesuvesille oli oma käsittelyjärjestelmä, oli 10 prosenttia (86 kpl) vakituista asunnoista. Em. järjestelmistä ranta-alueella (100 m rannasta) sijaitsi 47 prosenttia (40 kpl) ja pohjavesialueella 2 prosenttia (2 kpl).

Muutama yksittäinen kiinteistö, joilla oli umpisäiliö, johti vessavesien ohella myös pesuvedet samaan säiliöön. Sijainti pohjavesialueella ei ollut selittävä tekijä, miksi kaikki jätevedet on päädytty ohjaamaan umpisäiliöön. Sen sijaan kaksi em. järjestelmistä sijaitsi rannan läheisyydessä.

Sellaisten vakituisten asuinkiinteistöjen, joilla vessalle oli oma järjestelmä tai kaikki jätevedet ohjattiin samaan järjestelmään, sako- ja umpisäiliölietteistä 71 prosenttia (600 kpl) viedään jätevedenpuhdistamolle. 15 prosentilla (125 kpl) kiinteistöistä puolestaan lietteet levitetään peltoon. Loput 14 prosenttia (118 kpl) kuuluvat kiinteistöihin, joilla esim. on ainoastaan kuivakäymälä, laitepuhdistamon lietepussi tyhjennetään itse tai asukas ei tiedä, mihin tyhjentäjä vie lietteet.

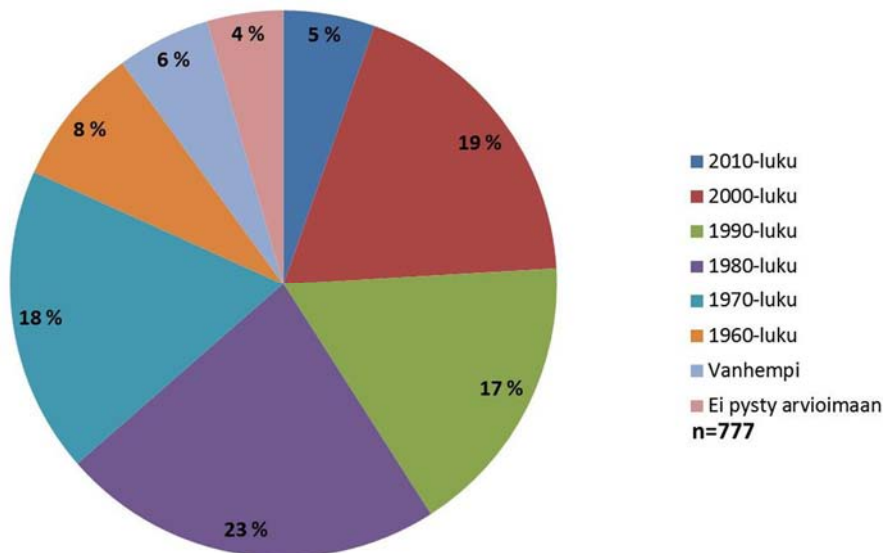
Pelkkien pesuvesien käsittelyjärjestelmien lietteistä 35 prosenttia (45 kpl) viedään jätevedenpuhdistamolle ja 4 prosenttia (5 kpl) levitetään peltoon. 5 prosenttia (6 kpl) asukkaista suorittaa pesuvesijärjestelmän tyhjennyksen omatoimisesti jotenkin muuten kuin levittämällä lietteet peltoon. 56 prosentissa (72 kpl) kiinteistöistä pesuvesijärjestelmän lietteitä ei tyhjennetä lainkaan tai pesuvesille

ei ole käsittelyjärjestelmää. Lähes kaikissa em. tapauksissa on yleensä kyse vaatimattomasti varusteluista kiinteistöistä.

Asukkaat tyhjentävät jätevesisäiliöitä yleensä 1-2 kertaa vuodessa. 50 prosenttia kiinteistöistä tyhjentää jätevesisäiliöt vain kerran vuodessa ja 24 prosenttia kaksi kertaa vuodessa. Harvemmin kuin kerran vuodessa säiliöiden tyhjennyksen tekeviä on 11 prosenttia. Kolme kertaa tai useammin säiliöitä tyhjentää 8 prosenttia kiinteistöistä. 7 prosentilla vakituista asunnoista tyhjennyksiä ei tehdä lainkaan. Tyhjennysten puuttumisen selittää pääosin kiinteistöjen vaatimaton varustelutaso ja jätevesijärjestelmän puuttuminen.

Vähintään kolme kertaa vuodessa säiliöitä tyhjentävistä kiinteistöistä 72 prosentilla (47 kpl) oli umpisäiliö. Umpisäiliöistä 89 prosenttia (42 kpl) oli pelkästään vessan jätevesille ja 11 prosenttia (5 kpl) kiinteistön kaikille jätevesille. Kiinteistöillä, joilla umpisäiliö oli ainoastaan vessavesille, asukkaita oli 1-7, mutta yleisimmin kyse oli 2 hengen taloudesta. Kaikkien jätevesien keräämiseen umpisäiliö oli käytössä 1-3 asukkaan talouksilla.

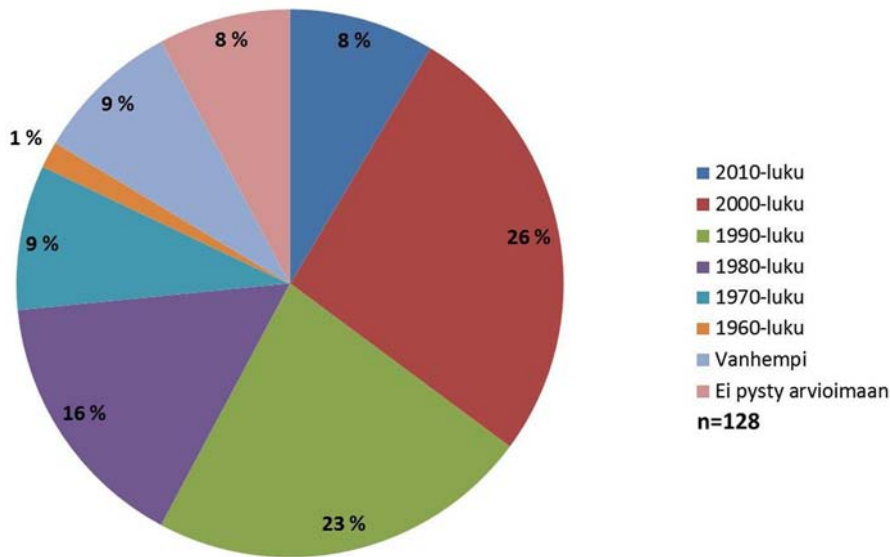
Vakituisten asuntojen vessavesien järjestelmistä yli 20 prosenttia oli rakennettu 2000- ja 2010-lukujen aikana (Kuva 5.9). 1990-luvun järjestelmä oli 17 prosentilla. 1980-luvun järjestelmä oli hieman yli 20 prosentilla ja 1970-luvun järjestelmä hieman alle 20 prosentilla kiinteistöistä. 1960-luvun järjestelmiä oli alle 10 prosentilla ja sitä vanhempia myös alle 10 prosentilla. 4 prosentista järjestelmistä rakennusajankohta ei selvinnyt neuvontakäynnillä. Tarkastelun ulkopuolelle jäi lähes 70 kiinteistöä, joilla ei ollut vesivessaa. Em. kohteista valtaosalla oli ulkokuuressi ja muutamilla sisäkuivakäymälä. Noin 100 kiinteistöllä oli vesivessan lisäksi käytössä kuivakäymälä, joista osaa käytetään vain satunnaisesti ja osaa enemmän.

Kuva 5.9. Käytössä olevien vakituisten asuntojen vessavesijärjestelmien ikäjakauma. Sisältää myös järjestelmät, joissa vessa- ja pesuvedet käsitellään yhdessä.

Pesuvesien käsittelyjärjestelmistä 34 prosenttia oli rakennettu 2000- ja 2010-lukujen aikana (Kuva 5.10). Vajaa 25 prosenttia järjestelmistä oli 1990-luvulta ja reilu 15 prosenttia 1980-luvulta. Pesuvesijärjestelmistä vajaa 10 prosenttia oli rakennettu 1970-luvulla. 1960-luvun järjestelmiä oli vain 1 prosentti ja sitä vanhempia järjestelmiä vajaa 10 prosenttia. 8 prosenttia järjestelmistä oli sellaisia, joiden rakennusajankohta ei selvinnyt neuvontakäynnillä. Tarkastelun ulkopuolelle jäivät järjestel-

mät, joissa pesuvedet ohjattiin vessavesien kanssa samaan järjestelmään sekä kiinteistöt, joilla ei ollut pesuvesille järjestelmää lainkaan.

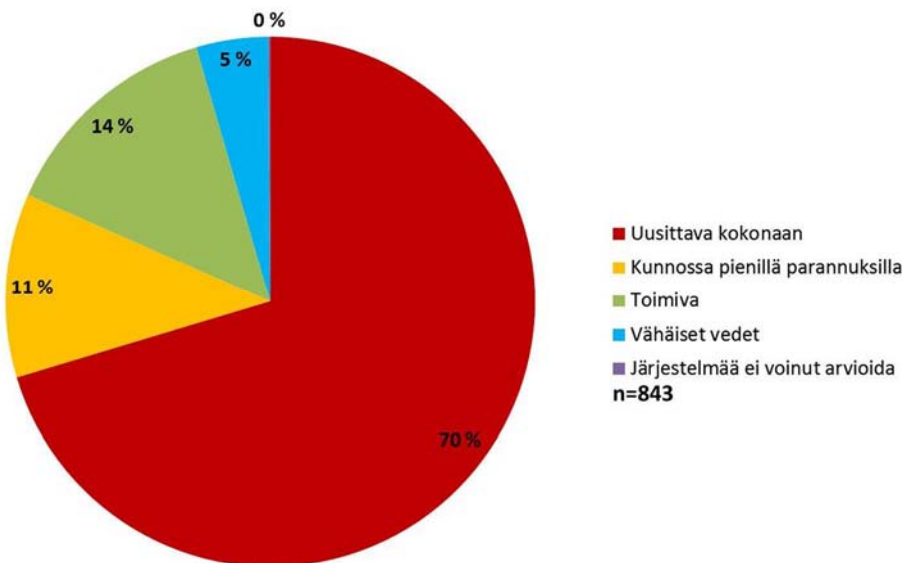

Kuva 5.10. Käytössä olevien vakituisten asuntojen pelkkien pesuvesien käsittelyjärjestelmien ikäjakauma.

5.4 Jätevesijärjestelmien uusimistarve ja remontointisuunnitelmat

5.4.1. Yhteenveto neuvojen kaikista arvioista ja suosituksista

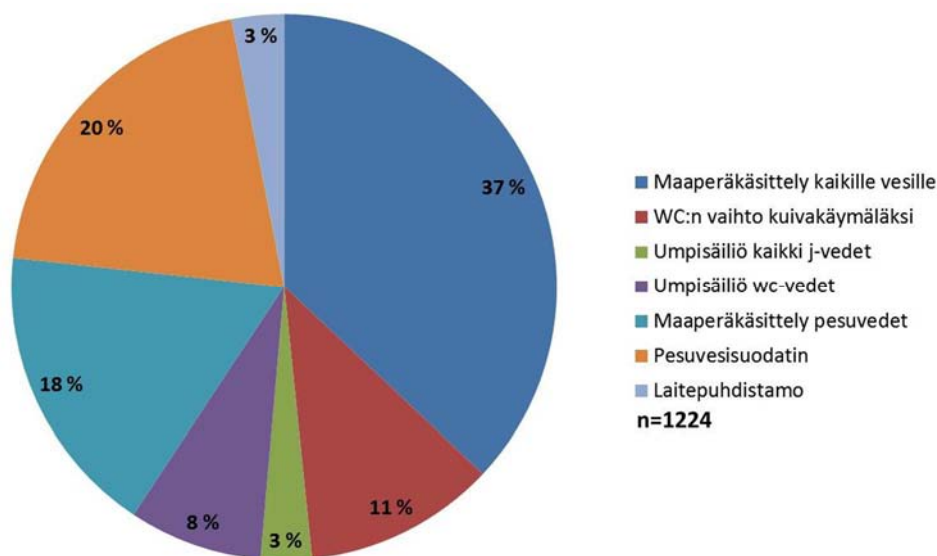
70 prosenttia vakituisten asuntojen 843 arvioidusta jätevesijärjestelmästä vaatii saneerausta (Kuva 5.11). 11 prosenttia kiinteistöistä selviää pienillä järjestelmän parannustoimilla ja 14 prosentilla järjestelmä on jo nykyisellään kunnossa. Vähäisen vedenkäytön piiriin kuuluu 5 prosenttia arvioiduista järjestelmistä. Vajaata prosenttia järjestelmistä ei pystytty arvioimaan kiinteistökäynnillä.

Kuva 5.11. Neuvojen arviot saneeraustarpeesta käytössä olevista vakituisten asuntojen jätevesijärjestelmistä.

Neuvontakäynnillä neuvoja antoi paitsi arvion nykyisen jätevesijärjestelmän toimivuudesta myös suosituksia parannustoimista. Suositellut toimenpiteet olivat sekä koko järjestelmän saneerausta koskevia että pieniä parannuksia nykyiseen järjestelmään.

Pääsääntöisesti asukkaille suositeltiin maaperäkäsittelyjärjestelmien rakentamista (Kuva 5.12). 37 prosenttia suosituksista koski maaperäkäsittelyn rakentamista kaikille jätevesille ja 18 prosenttia puolestaan maaperäkäsittelyä pesuvesien käsittelyyn. Kohteissa, joissa suositeltiin laitepuhdistamoa (3 prosenttia), suositeltiin yleensä myös maaperäkäsittelyä. Kerätyn aineiston perusteella ohjaavina tekijöinä laitepuhdistamon suositteluun olivat mm. mahdollisuus rakentaa useamman talon yhteinen järjestelmä ja kiinteistön isompi asukasmäärä. Umpisäiliötä suositeltiin 11 prosentissa tapauksista. Yleensä umpisäiliötä ehdotettiin vessavesien järjestelmäksi ja 3 prosentille suositeltiin umpisäiliötä kaikkien jätevesien keräämiseen. Pesuvesisuodatinta ehdotettiin 20 prosentissa tapauksista ja suosituksista 11 prosenttia koski vesivessan vaihtamista kuivakäymäläksi.

Kuva 5.12. Neuvojen järjestelmäsuositukset vakituksille asunnoille. Kiinteistölle on suositeltu yhtä tai useampaa järjestelmää.

Pienenä parannustoimena neuvottiin kahdella kiinteistöllä kunnostamaan saostussäiliöt. Vajaasta 70 umpisäiliöstä puuttui täyttymishälytin. Täyttymishälyttimiä puuttui niin muutama vuosi sitten asennetuista kuin vanhemmistakin säiliöistä. Fosforinpoiston tehostamista suositeltiin 29 kiinteistöllä. Kiinteistöistä 24 sijaitsi Orivedellä, missä edellytetään kenttien fosforinpoiston tehostamista. Sitä on suositeltu 2000- ja 2010-luvulla rakennettuihin maaperäkäsittelyihin, joista muutama oli ranta-alueella.

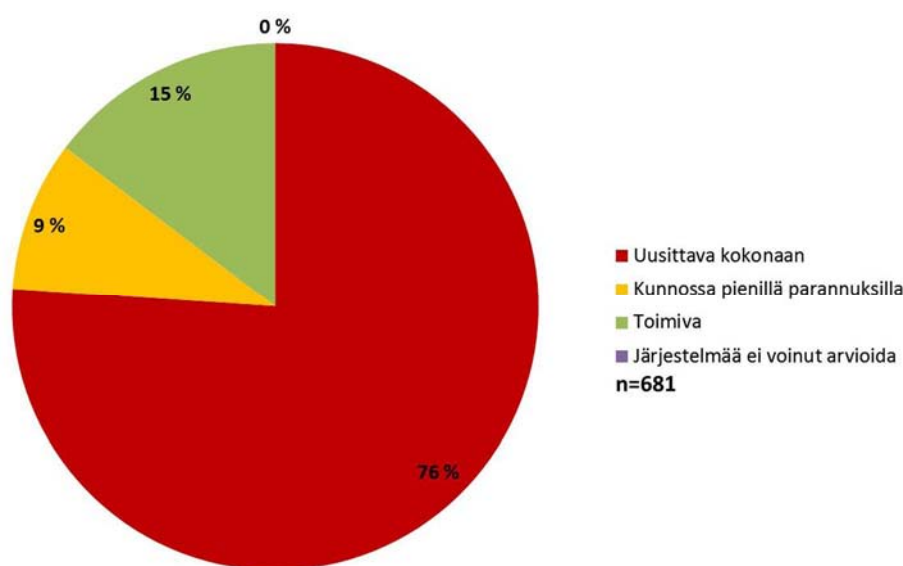
Lisäksi 55 kiinteistöllä keskusteltiin erilaisista huoltotoimenpiteistä. Maaperäkäsittelyjärjestelmien osalta ohjeet huoltotoimista koskivat yleensä tuuletusputkia. Tuuletusputket olivat liian lyhyet, pahasti vinossa tai rikki. Lisäksi tuuletusputkista puuttui suojahattuja. Kentistä ohjeistettiin myös puhdistamaan jakokaivo tai huuhtelemaan kentän putkistot. Ulkohuusseissa parannettavaa oli tuuletuksessa ja tuotosten jatkokäsittelyssä. Tuotoksia haudataan maahan, viedään metsään tai pellolle ja kompostoidaan avokompostissa. Lisäksi muutamia huuseja oli maapohjalla, jolloin neuvottiin hankkimaan tiivispohjainen astia tuotosten keräämiseen.

5.4.2. Käyttötavan mukainen tarkastelu neuvojen arvioista ja suosituksista

5.4.2.1 Kaikkien jätevesien yhteiskäsittelyjärjestelmät

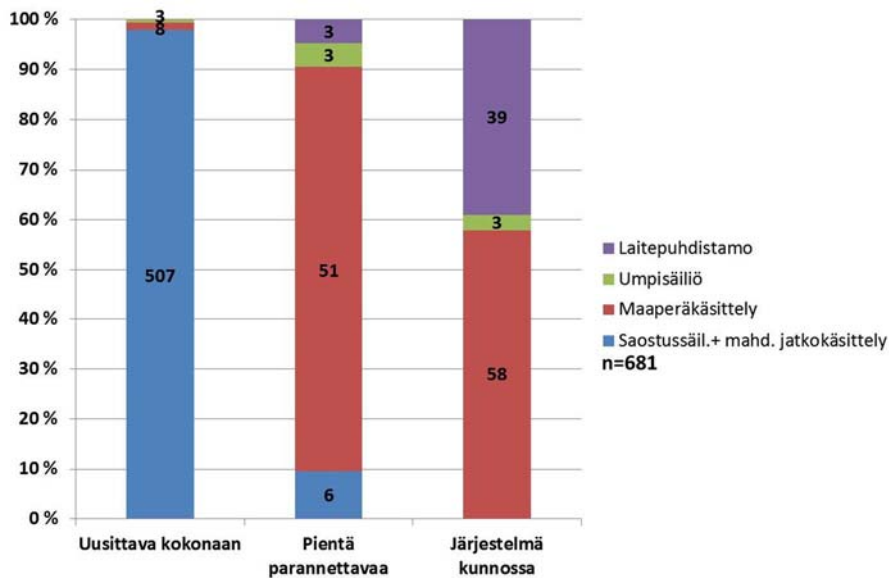
Arvioiduista vakituisten asuntojen jätevesijärjestelmistä valtaosa, 681 järjestelmää, oli sellaisia, joissa käsiteltiin vessa- ja pesuvedet samassa järjestelmässä.

76 prosenttia kaikkien jätevesien yhteiskäsittelyjärjestelmistä vaatii saneerausta (Kuva 5.13). 9 prosenttia järjestelmistä tarvitsee ainoastaan pieniä korjaustoimenpiteitä ja 15 prosenttia on nykyisellään toimivia.

Kuva 5.13. Neuvojen arviot saneeraustarpeesta käytössä olevista vakituisten asuntojen kaikkien jätevesien yhteiskäsittelyjärjestelmistä.

Kaikkien jätevesien yhteiskäsittelyjärjestelmissä saneeraustarve kohdistui pääosin saostussäiliöihin ja niiden perässä mahdollisesti oleviin puutteellisiin jatkokäsittelyihin (Kuva 5.14). Pientä parannettavaa oli eniten maaperäkäsittelyissä. Pienillä parannuksilla kunnossa olevista maaperäkäsittelyistä 49 prosentissa tapauksista parannustoimissa oli kyse tehostetun fosforinpoiston lisäämisestä järjestelmään. Lisäksi useiden kenttien tuuletusputkissa oli korjattavaa. Muutamien kenttien tuuletusputkien kautta oli nähtävissä, että putkistoissa seisoj hieman vettä, mutta mitään muita kentän tukkeutumiseen viittaavia seikkoja ei ollut havaittavissa. Näissä tapauksissa kehoitettiin tarkkailemaan kentän toimintaa. Muutamien kenttien imeytysputkissa oli nähtävissä kiintoainetta siinä määrin, että asukasta kehoitettiin tekemään putkistolle painehuuhtelu ja seuraamaan kentän toimivuutta. Kaikkien jätevesien järjestelmistä kunnossa olivat lähinnä maaperäkäsittelyt ja laitepuhdistamot. Kunnossa oleviksi arvioidut maaperäkäsittelyt oli rakennettu lähinnä 2000-2010-luvulla ja 10 kenttää 1990-luvulla.

Kuva 5.14. Neuvojen arviot erilaisista käytössä olevista vakituisten asuntojen kaikkien jätevesien yhteiskäsittelyjärjestelmistä.

5.4.2.2 Pelkkien vessavesien käsittelyjärjestelmät

Pelkkien vessavesien käsittelyyn rakennettuja järjestelmiä oli vain 95 vakituisella asunnolla. Niistä 9 prosenttia vaatii uudistamista. 71 prosenttia järjestelmistä tarvitsee vain pieniä parannustoimia ja 20 prosenttia vessavesijärjestelmistä arvioitiin toimiviksi. 68 vakituisella asunnolla ei ollut lainkaan vesivessaa, minkä vuoksi pelkkien vessavesien käsittelyjärjestelmiä oli selvästi vähemmän kuin pelkkien pesuvesien järjestelmiä.

Vessavesien käsittelyjärjestelmissä saneeraustarvetta oli kohteissa, joissa oli pelkät saostussäiliöt tai säiliöiden perässä jokin puutteellinen jatkokäsittely (9 kpl). Pienet parannustarpeet vessavesijärjestelmissä kohdistuivat umpisäiliöihin (66 kpl). Järjestelmä arvioitiin yleensä pienillä parannuksilla kunnossa olevaksi silloin, kun umpisäiliöstä puuttui täyttymishälytin. Kaikki kunnossa oleviksi arvioinut pelkkien vessavesien järjestelmät olivat umpisäiliöitä (19 kpl), jotka oli asennettu 1990-2010-luvulla.

5.4.2.3 Pelkkien pesuvesien käsittelyjärjestelmät

Pelkkien pesuvesien käsittelyyn rakennettuja järjestelmiä oli 165 vakituisella asunnolla. 47 prosenttia arvioiduista pesuvesien käsittelyjärjestelmistä vaatii saneerausta. 5 prosenttia pesuvesijärjestelmistä selviää pienillä parannuksilla ja 22 prosenttia on kunnossa. 1 prosenttia järjestelmistä ei pystytty arvioimaan ja 25 prosenttia tapauksista kuuluu vähäisen vedenkäytön piiriin.

Pelkkien pesuvesien käsittelyjärjestelmien osalta saneeraustarve kohdistui saostussäiliöihin ja niiden perässä mahdollisesti oleviin ei määräysten mukaisiin jatkokäsittelyihin (46 kpl) sekä yksinkertaisiin imeytyksiin (22 kpl), kuten imeytyskaivoihin. Pienillä parannuksilla selviäviä järjestelmiä oli vain muutama yksittäinen ja ne olivat lähinnä maaperäkäsittelyjä. Kunnossa oleviksi arvioiduista järjestelmistä lähes kaikki olivat maaperäkäsittelyjä (31 kpl). Suurin osa kunnossa oleviksi arvioiduista maaperäkäsittelyistä oli rakennettu 2000-2010-luvulla ja muutama yksittäinen 1980-1990-luvulla.

6. KOKEMUKSET KIINTEISTÖKÄYNNEILTÄ

Neuvojien saaman palautteen mukaan asukkaat pitivät neuvonnan maksuttomuutta ja puolueettomuutta tärkeinä. Asukkaat arvostivat myös sitä, että neuvontaan ei liittynyt kaupallisia kytköksiä. Monella asukkaalla neuvontakäynti vahvisti omia ajatuksia siitä, miten jätevesijärjestelmän saneeraus kannattaisi toteuttaa. Lisäksi asukkaille oli epäselvää, mistä tulisi lähteä liikkeelle ja siltä osin neuvonta selkeytti asioita. Asukkailla oli edelleen epätietoisuutta siitä, että saneerauksesta tulee tehdä suunnitelma ja hakea sille lupa kunnasta.

Neuvontakäynneillä ei tullut juurikaan negatiivista palautetta neuvontatyöstä. Osa ikävapautetuista ja järjestelmänsä jo uusineista koki neuvontakäynnin tarjoamisen turhaksi. Neuvojat kuitenkin havaitsivat, että ikävapautuksen saamisen perusteista oli edelleen vääriä käsityksiä ja saneeratuista järjestelmistä löytyi usein korjattavaa. Järjestelmien huolto ja hoito on unohtunut asukkailta valitetavan usein. Järjestelmän uusineet asukkaat, jotka käynnin aluksi epäilivät neuvonnan tarpeellisuutta, yleensä käynnin päätteeksi olivat tyytyväisiä saatuaan järjestelmän käyttö- ja huolto-opastusta sekä korjausohjeita neuvojan havaitsemiin ongelmiin.

Neuvontakäynneillä keskusteltiin tässä hankkeessa aiempaa enemmän saneerauksen suunnittelusta, lupa-asioista ja järjestelmän asennuksesta. Asukkaat kaipaivat hyvin konkreettisia neuvoja, miten asiassa tulisi edetä. Asukkaat kysyivät usein mm. minkälainen suunnitelman pitää olla, kuka on pätevä suunnittelija, kuka omassa kunnassa tekee suunnitelmia, miten lupa-asia etenee kunnassa ja onko asentajille määritelty pätevyysvaatimuksia.

Asukkaat arvostelivat usein neuvontakäynneillä jätevesiasiaa yleisesti. Neuvontakäynneillä kesällä käydyissä keskusteluissa tuli esiin asukkaiden vahva usko siihen, että talousjätevesiasetus kumotaan ja järjestelmää ei tarvitsekaan uusia. Usein myös pelättiin, että asetukseen tulee taas muutoksia ja saneerattu järjestelmä ei enää täytä vaatimuksia sen jälkeen. Monella oli käsitys, että viimeksi asetusta muutettaessa muutokset olivat isoja ja pelättiin, että mahdollisista uusista muutoksista voisi aiheutua ongelmia jo saneerauksen tehneille. Sen vuoksi saneerausta on haluttu lykätä. Lisäksi asukkaat toivat esiin epäluulonsa järjestelmien toimivuutta kohtaan. Asukkaiden epävarmuus lisääntyi entisestään, kun syksyllä käynnistyi vilkas julkinen keskustelu jätevesiasetuksen ympärillä. Valtaosa asukkaista suhtautui neuvontakäyntiin myönteisesti sekavasta tilanteesta huolimatta. Moni totesi silti odottavansa tilanteen selkiytymistä ennen minkäänlaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä. Tilanteen sekavuudesta johtuen järjestelmän saneeraukseen aikoivat ryhtyä lähinnä ne, jotka olivat aloittamassa kiinteistöllä remonttia ja pitivät järjestelmän uusimista samassa yhteydessä järkevänä tai vanha järjestelmä oli jo niin huonossa kunnossa, että pikainen uusiminen oli välttämätöntä.

7. PALAUTE NEUVONTAKÄYNNEISTÄ

7.1 Neuvonta-alueen kunnat

Marraskuussa 2014 soitettiin hankkeen toimesta kuntiin, joissa tehtiin neuvontaa tämän hankkeen puitteissa. Kunnista kysyttiin, onko jätevesiä koskevien yhteydenottojen ja lupahakemusten määrä muuttunut aiempiin vuosiin verrattuna.

Vuonna 2014 neuvotuista kunnista ainoastaan Ruovedellä oli tullut selvästi aiempia vuosia enemmän yhteydenottoja jätevesiasioissa. Toimenpidelupia saneerauksille oli myönnetty Ruovedellä vuonna 2014 marraskuuhun mennessä noin 10. Ylöjärvellä lupahakemusten määrä oli vuonna 2014 hieman suurempi kuin aiemmin, mutta jätevesiasioita koskeneiden yhteydenottojen määrä pysyi aiempien vuosien tasolla. Hämeenkyrössä yhteydenottojen ja lupahakemusten määrä lisääntyi hieman aiempiin vuosiin verrattuna. Muissa kunnissa yhteydenottoja ja lupahakemuksia oli tullut yhtä vähän tai jopa vähemmän kuin aiempina vuosina. Vesilahdella, jossa ei tehty neuvontakäyntejä tässä hankkeessa, oli myönnetty vuonna 2014 marraskuun loppuun mennessä hieman yli 20 lupaa järjestelmien saneerauksille ja yhteydenottoja oli tullut kuntaan runsaasti. Vesilahdella on tehty neuvontaa aikaisemmin useana vuonna ja kuntakin on ollut aktiivinen jätevesiasioissa, joten pitkäjänteinen työ alkaa vähitellen tuottaa näkyviä tuloksia.

7.2 Neuvonta-alueen jätevesisuunnittelijat

Marraskuussa 2014 soitettiin myös KVVY:n osajalistalle tietonsa ilmoittaneille suunnittelijoille, jotka ovat ilmoittaneet tekevänsä suunnitelmia ainakin osassa tämän hankkeen aikana neuvotuista kunnista. Suunnittelijoilta haluttiin selvittää, onko yhteystietojen jakaminen edistänyt saneerauksen suunnittelun aloittamista. Suunnittelijoilta kysyttiin yhteydenottojen, tarjouspyyntöjen ja suunnitelmatilauksen määrää verrattuna aiempiin vuosiin.

Soittokierroksella haastateltiin 16 suunnittelijaa. Yli puolella haastatelluista suunnittelijoista heille tulneiden yhteydenottojen, tarjouspyyntöjen ja suunnitelmatilauksen määrä oli pysynyt aiempien vuosien tasolla ja muutamalla jopa vähentynyt. Pientä lisäystä aiempiin vuosiin verrattuna oli tullut kahdella suunnittelijalla yhteydenottojen sekä tarjouspyyntöjen osalta ja 3 suunnittelijalla suunnitelmatilauksen osalta. Selvästi aiempaa enemmän yhteydenottoja oli tullut 5 suunnittelijalle. 4 suunnittelijalla oli tarjouspyyntöjen määrä ja 3 suunnittelijalla suunnitelmatilauksen määrä lisääntynyt merkittävästi vuonna 2014. Moni haastateltu suunnittelija, joilla oli suunnittelutöitä runsaasti vuonna 2014, kertoi, että töiden määrä väheni ja suunnitelmatilauksia peruttiin syksyllä julkisuudessa alkaneen jätevesiasetuksesta käydyn keskustelun johdosta.

7.3 Vuosina 2012 ja 2013 neuvotut kiinteistöt

Tammikuussa 2015 toteutettiin puhelinkyselynä selvitys neuvonnan vaikutuksista. Kysely kohdistettiin niille Pirkanmaalla vuosina 2012 ja 2013 neuvotuille vakituisesti asutuille kiinteistöille, joiden jätevesijärjestelmän oli neuvontakäynnillä arvioitu tarvitsevan saneerausta. Aineistosta poistettiin ikävapautetut kiinteistöt. 772 kiinteistöä sisältäneeltä listalta valittiin kyselyyn noin joka 10. kiinteistö. Yhteensä haastateltiin 58 asukasta eli 7,5 prosenttia kiinteistöjen kokonaismäärästä. Vastaajista 52 prosenttia oli saanut neuvontaa vuonna 2012 ja 48 prosenttia vuonna 2013. Kysely toteutettiin Suomen ympäristökeskuksen ohjeiden mukaisesti. Kyselyn kysymykset ovat liitteessä 7.

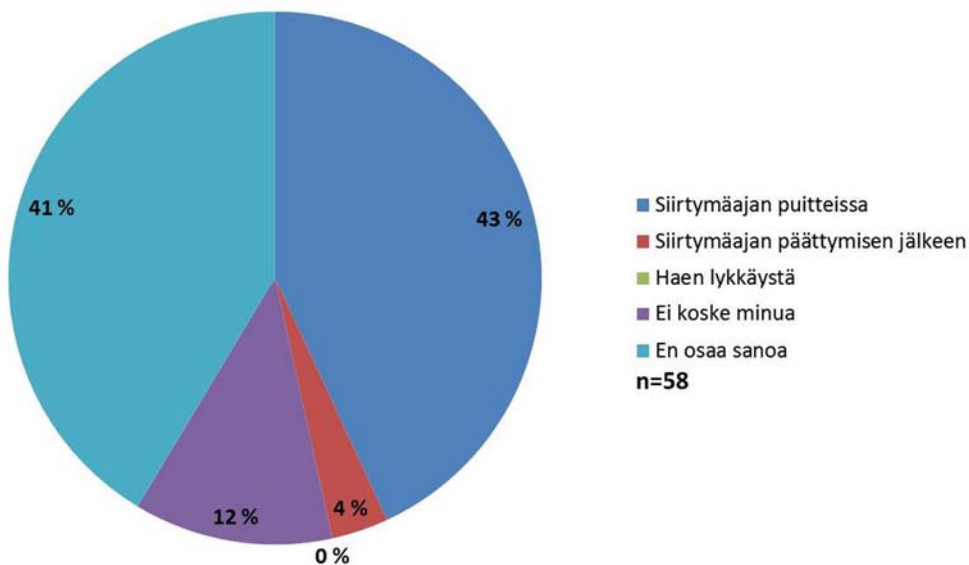
64 prosenttia vastaajista koki neuvontakäynnin hyödylliseksi ja 14 prosenttia ei osannut sanoa, oliko käynnistä hyötyä. 22 prosenttia vastaajista puolestaan koki käynnin hyödyttömäksi. Käynnin hyödyttömäksi arvioineiden joukko koostui lähinnä jo paljon jätevesiasioista tietävistä, joille ei pystytty tarjoamaan uutta tietoa eikä käynniltä mahdollisesti odotettua suunnitteluapua. Lisäksi käynnin kokivat hyödyttömäksi jätevesiasiaan erittäin negatiivisesti suhtautuvat henkilöt. Hieman yli puolet vastaajista oli hakenut tietoa jätevesiasioista lähinnä lehdistä. Muutama vastaajista kertoi tietävänsä asiat oman työnsä kautta erittäin hyvin. 7 prosenttia vastaajista olisi kaivannut vielä lisäneuvontaa neu-

vontakäynnin jälkeen. Neuvonnantarve kohdistui kuitenkin selvästi sellaisiin asioihin, joiden selvittäminen on suunnittelijan tehtävä.

43 prosenttia vastaajista arvioi käynnin motivoineen pohtimaan saneerausta tai jopa saneeraamaan järjestelmän. Suurin osa käynnin motivoivaksi kokeneista ei ollut kuitenkaan vielä edennyt omaa pohdintaa pidemmälle. 47 prosenttia vastaajista, jotka eivät motivoituneet käynnin ansiosta, kertoivat taustalla oleviksi syiksi mm. kokemuksen järjestelmän saneerauksen turhuudesta ja epävarmuuden määräysten pysyvyydestä. 10 prosenttia vastaajista ei osannut sanoa, oliko käynnillä motivoivaa vaikutusta. Vastaajat tulkitsivat käynnin motivoivan vaikutuksen monin eri tavoin, joten vastausten jakaumaan tulee suhtautua varauksella.

Valtaosa vastaajista ei ollut ryhtynyt minkäänlaisiin toimenpiteisiin jätevesijärjestelmänsä saneerauksen suhteen. Syyksi vastaajat mainitsivat yleisimmin halun odottaa, että tilanne ympäristöministerin esittämien jätevesiasetuksen ja ympäristönsuojelulain muutosten osalta selviää. Muita yleisiä syitä olivat huomattavat epäselvyydet kiinteistön jatkokäytössä, taloudelliset syyt, kiinteistön pieni jätevesikuormitus ja epäusko järjestelmien toimivuutta kohtaan. Muutamat pitivät saneerausta täysin turhana tai totesivat, että siirtymäaika on vielä jäljellä ja lisääntymistä ilmeisesti odotettavissa.

Kysyttäessä arviota, milloin vastaaja aikoo toteuttaa saneerauksen, määräysten muuttumisen odotettu oli havaittavissa vastauksista. 41 prosenttia vastaajista ei osannut sanoa, milloin etenee asiassa (Kuva 7.1). 43 prosenttia vastaajista puolestaan totesi etenevänsä asiassa siirtymäajan puitteissa olipa siirtymäajan päättymisajankohta mikä tahansa.

Kuva 7.1. Haastateltujen asukkaiden arvio järjestelmän uusimisen ajankohdasta.

Kymmenesosa (6 kpl) kyselyyn osallistuneista oli teettänyt jätevesisuunnitelman neuvojan käynnin jälkeen. Yhtä tapausta lukuun ottamatta kiinteistölle oli valittu neuvojan suosittelema järjestelmä. 3 suunnitelmassa hyödynnettiin vanhan järjestelmän osia. 7 prosentilla kiinteistöistä (4 kpl) uusi jätevesijärjestelmä oli jo asennettu.

8. ARVIO HANKKEEN ONNISTUMISESTA

Hanke eteni hankesuunnitelman mukaisesti. Hankkeen tavoitteena oli tehdä 800 kiinteistökohtaista jätevesineuvontakäyntiä. Neuvontakäyntejä toteutui lähes 100 yli tavoitteen.

Kiinteistöjen osoitetiedot neuvontakäyntejä varten saatiin kunnista keväällä hyvissä ajoin ennen kiinteistökäyntien aloittamista. Osoitetiedostoissa on lähes aina puutteellisia yms. neuvojalle käyttökelvottomia kiinteistötietoja, joten neuvottavien kiinteistöjen lopullinen määrä selviää vasta, kun osoitelistat on tarkastettu ja käyttökelvottomat tiedot poistettu. Tässä hankkeessa osoitetiedostojen perkaaminen ehdittiin tehdä poikkeuksellisesti kaikkien kuntien osalta jo ennen neuvontakäyntien aloittamista, mikä helpotti huomattavasti neuvontakauden aikataulutuksen suunnittelua. Lisäksi se nopeutti ja helpotti neuvojen reitityksen suunnittelua kiireisellä maastokaudella. Toivottavaa olisi, että mahdollisissa jatkohankkeissakin osoitetiedostot saataisiin kaikista kunnista keväällä ennen kiinteistökäyntien aloittamista työstettäväksi.

Asukkailta neuvontakäynneistä saatu palaute oli valtaosin myönteistä. Puolueettomalle neuvonnalle on selvästi edelleen tarvetta. Asukkaiden tietotaso jätevesiasioista on pääsääntöisesti jo todella hyvä, ja osa asukkaista olisikin selvästi tarvinnut avukseen jätevesineuvojan sijaan asiantuntevan suunnittelijan. Em. havaintoa tuki myös vuosina 2012 ja 2013 neuvotuille kiinteistöille tehdyn asukaskyselyn palaute. Moni asukas koki neuvontakäynnin tärkeimmäksi anniksi erään asukkaan sanoin ”uskonvahvistuksen omille saneeraussuunnitelmille”. Neuvojan ei tarvinnut niinkään kertoa järjestelmävaihtoehtoista vaan sen sijaan varmistaa, että asukkaan saneeraussuunnitelmat vaikuttivat toteutuskelpoisilta ja alustava järjestelmävalinta kiinteistölle sopivalta. Asukkaat kaipasivat myös runsaasti perusteluja, miksi jätevesisuunnitelma tarvitaan. Myös saneerauksen lupaprosessista keskusteltiin paljon. Suunnittelijoiden yhteystietojen jakamista pidettiin hyödyllisenä, koska sitä kautta asukkaalle jäi käynnistä jotain konkreettista, mikä auttaa saneerauksen toteuttamisessa alkuun.

Järjestelmien käytön ja huollon laiminlyönneistä sekä suunnittelua koskeneiden kysymysten runsaasta määrästä johtuen, hankkeessa virisi idea uuden esitteen laatimisesta tämän hankkeen puitteissa. Pääajatuksena oli, että esitteen painopiste olisi suunnittelussa sekä järjestelmien hoidossa ja huollossa. Esite päätettiin toteuttaa yhteistyössä KVVY:n neuvontahankkeiden kesken. Esitteen sähköinen versio löytyy osoitteesta www.kvvy.fi/jatevesi/hanke_julkaisut.html.

Neuvonnan toimintamalli on ollut KVVY:llä jo useita vuosia käytössä ja neuvonnassa käytettäviä materiaaleja on muokattu aiemmissa hankkeissa niin paljon, että merkittäviä parannustarpeita niiden osalta ei enää havaittu tämän hankkeen aikana.

Tiedotus- ja markkinointitoimet	Julkaisukanava ja -ajankohta
"MAKSUTON JÄTEVESINEUVONTA ALKAA TAAS", tiedote	16.4.2014
"Vastaava jätevesineuvoja Niina Porevuo: -Työsarkaa riittää vielä", haastattelu	Punkalaitumen Sanomat 25.4.2014 *JUTTU RAPORTIN LIITTEENÄ
"Jätevesiremontti helposti alulle - tulee mukaan jätevesi-iltaan!", kutsukirje jätevesi-iltaan	97 vesilahdelta kiinteistöä, joilla järjestelmän saneeraustarvetta, 30.4.2014
Ilmoitus Vesilahden jätevesi-illasta	Vesilahden-Lempäälän Sanomat 7.5.2014
Mainos Vesilahden jätevesi-illasta	Kunnan verkko- ja Facebook-sivut, ilmoitustaulut, sähköposti alueen kyläyhdistyksille, 7.5.2014
"JÄTEVESIJÄRJESTELMÄN KUNTO KANNATTAA TARKISTAA –REMONTILLE AIKAA ENÄÄ KAKSI KESÄÄ", tiedote	9.5.2014
Tiedote Parkanon kiinteistökohtaisesta neuvonnasta	16.7.2014
"Jätevesiuudistukset etenevät jähmeästi", Niina Porevuon haastattelu	Hämeen Sanomat, 21.7.2014
Tiedote Ylöjärven kiinteistökohtaisesta neuvonnasta	30.7.2014
"JÄTEVESIJÄRJESTELMÄN SUUNNITTELU KANNATTAA ALOITTAA NYT", tiedote	1.9.2014
Tiedote Tampereen kiinteistökohtaisesta neuvonnasta	Tampereen kaupungin verkkosivut, 25.8.2014
2 neuvontajuttua, joista toinen otsikolla "Jätevesiasioissa saa apua"	Teisko-Aitolahti -lehti, 4.9.2014 ja 10.9.2014
Tiedote Punkalaitumen kiinteistökohtaisesta neuvonnasta	28.8.2014
Neuvontajuttu	Punkalaitumen Sanomat 11.9.2014
Tiedote Hämeenkyrön kiinteistökohtaisesta neuvonnasta	Hämeenkyrön kunnan verkkosivut, UutisOiva 17.9.2014
Juttu neuvonnasta ja jätevesiasiaista yleisesti, Niina Porevuon haastattelu	UutisOiva 23.10.
"ASUKKAAT LUULTUA POSITIIVISEMPIÄ JÄTEVESIASIALLE", tiedote	3.10.2014
Mainos Ikaalisten jätevesi-illasta	Kyläyhdistykset, Parkanon, Hämeenkyrön ja Ikaalisten verkkosivut, Ikaalisten Facebook-sivut, Pirkan Kylät ry, 29.10.2014
Ilmoitus Ikaalisten jätevesi-illasta	Ylä-Satakunta, UutisOiva, 10.11.2014
Tiedote medialle Ikaalisten jätevesi-illasta	10.11.2014
"Jätevesisaneerauksessa ratkaisujen aika", juttu jätevesi-illasta	UutisOiva 27.11.2014 *JUTTU RAPORTIN LIITTEENÄ
"ASUKKAAT TOIVOVAT PYSYVYTTÄ LAINSÄÄDÄNTÖÖN ENNEN JÄTEVESIJÄRJESTELMIEN UUSIMISTA", tiedote	17.2.2015

Huom! Listauksessa on mainittu kaikki hankkeen tietoon tulleet lehtijutut

Juha Aro

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys on tarjonnut puolueetonta jätevesineuvontaa jo vuosien ajan. Yhdistys on myös kerännyt systemaattisesti tietoa kiinteistöjen tilanteesta tehdyillä neuvontakäynneillä.

– Viime vuonna tehdyn yhteenvedon perusteella haja-asutusalueen kiinteistöistä 64 %:ssa vaaditaan jätevesijärjestelmien täydellinen saneeraus, 26 %:lla kiinteistöistä järjestelmä vastaa nykyasetusta. Tämä tarkoittaa sitä, että työskarkaa riittää vielä, kertoo vastaava jätevesineuvoja Niina Porevuo.

Jätevesiasetuksen siirtymäaika päättyi 15.3.2016. Siihen asti kiinteistöjen omistajilla on aikaa saattaa jätevesijärjestelmänsä ajanmukaisiksi.

– Nyt alkaa olla oikeasti kiire. Jos aikataulussa aikoo pysyä, on kesä-syky 2015 viimeinen ajankohta. Kun ottaa huomioon, että luvitus ottaa oman aikansa ja urakat saattavat ruuhkautua, näyttää pahasti siltä, että kaikkea ei saada

Vastaava jätevesineuvoja Niina Porevuo: – Työsarkaa riittää vielä

valmiiksi ajoissa, Porevuo pohtii.

Ratkaisut kiinteistökohtaisia

Jätevesiratkaisuiden osalta Niina Porevuo korostaa, ettei yleistä, jokaiselle kiinteistölle sopivaa, neuvoa pysty antamaan. – Ratkaisu on aina kiinteistökohtainen. Siihen vaikuttavat tontti, maaperä ja asukkaan omat toiveet.

Tosiasiia on kuitenkin se, että kevään 2016 jälkeen nykyisin lähes kaikissa vanhoissa kiinteistöissä käytössä oleva sakokaivojärjestelmä ei enää riitä. – Sitä pidetään lähinnä esikäsittelynä. Sakokaivosta tulevat vedet tarvitsevat vielä maaperäkäsittelyn. Pesuvesille riittää kaksiosainen saostussäiliö ja kaikille jätevesille tarvitaan kolmiosainen säiliö.

Maaperäkäsittelyn vaihtoehtoina ovat imeytys- ja suodatuskentät. Näistä kahdesta suodatuskenttä on Porevuon mukaan parempi niissä kiinteistöissä, joissa viemäriä pitkin kulkevat tiski- ja pesuvedet sekä wc:n tuotokset. – Suodatuskentästä vesi johdetaan esim. avo-ojaan, imeytyskentäs-

Vastaava jätevesineuvoja Niina Porevuo toteaa Pirkanmaalla riittävän työskarkaa haja-asutusalueiden jätevesijärjestelmien saneerauksessa. Kuva: KVVY ry.

sä vesi palaa pohjaveteen ja siinä voi piillä riskejä, jos mukana

ovat wc-jätteet.

Kenttäratkaisuiden lisäksi markkinoilla on erilaisia laitepuhdistamoja sekä kuivakäymälöitä. – Kuivakäymälä ei enää tarkoita hyyskää mökin pihan perällä, vaan tarjolla on monenlaisia toimintaideoita sisätiloihin.

Takavuosina erilaisia laitepuhdistamoja markkinoitiin paikoin jopa aggressiivisesti. – Tarkastusmatkoilla on nähty monenlaista. On hyvin toimivia ja niitä, joiden kohdalla olisi ollut syytä miettiä muuta vaihtoehtoa. Useimmiten ongelma on siinä, että on valittu vääränlainen tuote väärään paikkaan, sanoo Porevuo.

Askelmerkit

Niina Porevuoren ohje jätevesiratkaisuita miettiville kiinteistönomistajille on seuraava:

- Arvioi oman järjestelmä ja saneerauksen tarve.
- Ota yhteys asiantuntevaan suunnittelijaan ja teetä jätevesisuunnitelma.
- Hanki saneeraukselle toimenpidelupa kuntasi rakennusvalvontaviranomaiselta.
- Toteuta suunnitelma.

Jätevesiratkaisuiden hintaan Porevuo ei ota kantaa. – Hinta on monen tekijän summa ja hintataharukka voi olla monta tuhatta euroa. Skaala on laaja.

Punkalaitumen Sanomat 25.4.14

Jätevesisaneerauksessa ratkaisujen aika

Päivi Seppälä

Ensi kesälle suunnittelee ikaalilainen **Rainer Mäkelä** jätevesijärjestelmän saneerausta. Asuintalo on rakennettu Pirttijärven kylällä vuonna 1966, ja jäteveden käsittelyn systeemi on sen ajan mukaan.

Jätevesijärjestelmiin perehdyttyään Rainer Mäkelä on tullut johtopäätökseen, että saneerauksen vaihtoehdot olisivat joko suodatuskenttä tai panospuhdistamo. Kummallakin on puolensa.

– Imeytyskenttä olisi halvin. Kaseteista tehtynä se ei veisi paljon tilaakaan, mutta silloin järjestelmän päältä ei saisi ajaa edes ajettavalla ruohonleikkurilla. Navetta on uusittu 1998, Rainer Mäkelä sanoo.

– Maitohuoneen jätevedet ohjataan lietesäiliöön, jonka tilavuutta lisättiin. Jos nekin jätevedet ohjataan uuteen järjestelmään, silloin panospuhdistamo on ainoa vaihtoehto.

Rainer Mäkelä Pirttijärven kylältä Ikaalisten ja Jämijärven rajoilta valmistelee jätevesijärjestelmän saneerausta ensi kesälle. Jätevesi-illassa hän haki vastauksia kysymyksiin ja testasi onneaan arvonnassa, jonka järjestivät hämeenlinnalaisen suunnittelutoimiston insinöörit Antti Heinonen ja Aarno Hatsala.

– **Rupesin** miettimään asiaa jo joskus 15 vuotta sitten. Silloin sain informaatiota, että järjestelmien hinnat putoavat, valmistajia tulee lisää ja tekniikka muuttuu, Rainer Mäkelä sanoo.

Nyt on ratkaisun aika. Maaliskuun puolivälissä 2016 koittaa määräaika, jolloin nykytiedon perusteella jätevesiasioiden olisi oltava kunnossa.

Oikean vaihtoehdon löytääkseen Rainer Mäkelä osallistui tiistaina Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen jätevesi-iltaan. Ikaalisiin oli samoissa merkeissä lähtenyt puolensataa ihmistä myös lähikunnista.

Illan jälkeen Rainer Mäkelä ei vielä tiedä, millä järjestelmällä saneeraus toteutuu. Sen sijaan hän vakuuttui siitä, että tilakohtaisesti ratkaistava saneeraus pitää suunnitella hyvin.

– Täytyy käyttää asiantuntijaa apuna. Suunnitelmasta pitää tehdä sellainen, että sillä pystyy pyytämään tarjoukset erilaisiin

systeemeihin. Muuta ei tehdä, ennen kuin tulee suunnittelija paikalle.

Jätevesiasioiden pitää olla kunnossa. Toisaalta se ei saa maksaa kohtuuttomasti.

Rainer Mäkelä pitää oikeana sitäkin, että 9. maaliskuuta 1943 ja sitä ennen syntyneiden, jotka asuvat vakituisesti kiinteistössä, ei iän perusteella tarvitse saneerata kiinteistön jätevesijärjestelmää.

– On ehdottoman oikein, että ikäraja on asetettu. Järjestelmän saneeraus on melkoinen kustannus, kun eläkerahoilla pelataan.

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksestä vastaava jätevesineuvoja **Niina Porevuo** kertoo, että jätevesisaneerauksissa riittää yhä työsarkaa.

Neuvontahankkeessa on jo käyty lähes 900 kiinteistössä 10 kunnan alueella. Jätevesihuolto on arvioitu 70 prosentissa kiinteistöistä uusimiskuntoisiksi.

Jätevesiremontti helposti alulle -tule mukaan jätevesi-iltaan!

Jätevesi-ilta haja-asutusalueen asukkaille

ke 14.5. klo 18-20 Narvan monitoimitalo (Kestintie 2, Vesilahti)

Ohjelma

Jätevedenkäsittelyn vaatimukset ja ratkaisut pähkinänkuoressa

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry

Kunnan ohjeet ja lupavaatimukset jätevesisaneerausta suunnittelevalle

Kunnan rakennus- ja ympäristövalvonta

Jätevesisuunnitelman tarve ja suunnitelman sisältö

Insinööritoimisto HYS Oy

Jätevesisuunnittelijat esittäytyvät

Asiantuntijat vastaavat kysymyksiin

Tervetuloa!

Tilaisuudessa on paikalla kunnan rakennus- ja ympäristövalvonnan henkilöitä, Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen puolueeton jätevesineuvoja ja useita alueella toimivia jätevesijärjestelmien suunnittelijoita. Tilaisuuteen osallistuneiden kesken arvotaan mm. ilmainen jätevesisuunnitelma!

Nyt on hyvä aika jätevesiremontin suunnittelulle!

Tilaisuuden järjestävät

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry ja Vesilahden kunta

Tilaisuutta koskevat tiedustelut

Vastaava jätevesineuvoja Niina Porevuo puh. 050 574 9713, etunimi.sukunimi@kvvy.fi

Etunimi Sukunimi
Lähiosoite
Postinumero Toimipaikka

Hyvä kiinteistönhaltija,

Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry tekee jätevesineuvontaa asuinalueellanne. Jätevesineuvoja kiertää alueen vakituisesti asutuilla kiinteistöillä ja pyynnöstä myös kesämokeilla. Neuvoja arvioi, tarvitseeko kiinteistön nykyinen jätevesijärjestelmä kunnostusta, jotta se täyttäisi jätevesiasetuksen vaatimukset. Neuvoja kertoo jätevesien käsittelyvaihtoehtoista vailla kaupallisia kytköksiä. Neuvoja opastaa myös uusien järjestelmien hoito- ja huolto-toimenpiteissä.

Neuvontatyö on valtion rahoittamaa ja asukkaille vapaaehtoista ja maksutonta. Neuvontalueet ovat kunnan valitsemia ja osoitetiedot kuntien toimittamia. Kiinteistökäynnillä kerätyt vesihuoltotiedot luovutetaan viranomaisille vain kiinteistönomistajan luvalla. Neuvontatyön toteuttaja Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry ei ole viranomainen ja käynnin tavoite on neuvonnallinen.

Jätevesineuvoja tulee kiinteistöllenne **Sakokaivontie 321, ti 15.5. klo 9-12** välillä (käynti kestää vajaan tunnin)

Kiinteistökäynti edellyttää kiinteistönomistajan tai hänen edustajansa paikalla oloa. Neuvontakäyntiä varten on hyvä etsiä valmiiksi jätevesijärjestelmän selvityslomake. **Mikäli jätevesiselvitys on tekemättä, voitte täyttää kirjeen mukana lähetetyn selvityslomakkeen.**

Mikäli ehdotettu ajankohta ei sovi, voitte varata uuden ajan neuvojalta. Jos neuvoja ei vastaa puhelimeen, hän on todennäköisesti neuvontakäynnillä. Jättäkää viesti vastaajaan yhteystiedoillanne tai lähettäkää tekstiviesti, niin neuvoja palaa asiaan vapauduttuaan.

Terveisin jätevesineuvoja:

Elli Osaaja
p. 050 5749 123

Kiinteistökohtainen jätevesineuvontakäynti

Hanketiedot

Neuvoja: _____

Käyntipäivä: _____

Kunta: _____

Kiinteistön yhteystiedot

Kenen kanssa juteltu: _____

Katuosoite: _____

Postiosoite: _____

Kiinteistön jätevesijärjestelmä

Vessavesijärjestelmän rakentamivuosi:

- ☐ 2010-luku
- ☐ 2000-luku
- ☐ 1990-luku
- ☐ 1980-luku
- ☐ 1970-luku
- ☐ 1960-luku
- ☐ Vanhempi
- ☐ Ei järjestelmää
- ☐ Ei pysty arvioimaan

Käymäläjärjestelmä

Vesivessa

Mihin WC-vedet johdetaan

- ☐ Umpisäiliö
- ☐ Pelkät saostussäiliöt
- ☐ Saostussäiliöt + jokin muu
- ☐ Imeyttämö
- ☐ Maasuodattamo
- ☐ Laitepuhdistamo
- ☐ Ei vesikäymälää

Muista keskustella myös järjestelmän purkupaikasta asukkaan kanssa

Kuivakäymälä

- ☐ Ulkokuussi
- ☐ Sisäkuivakäymälä
- ☐ Ei kuivakäymälää

Kuivakäymälän toimivuus, tuotosten jatkokäsittely ja nesteiden johtaminen:

Varmista käymälätuotosten asianmukainen kompostointi sekä käymälän ilmanvaihto ja nesteiden käsittely

Kiinteistön jätevesijärjestelmä

Pesuvesijärjestelmän rakentamivuosi:

- ☐ 2010-luku
- ☐ 2000-luku
- ☐ 1990-luku
- ☐ 1980-luku
- ☐ 1970-luku
- ☐ 1960-luku
- ☐ Vanhempi
- ☐ Samaan mustien vesien kanssa
- ☐ Ei järjestelmää
- ☐ Ei pysty arvioimaan

Pesuvesien käsittelyjärjestelmä

Asetuksen velvoittavan tason pesuvedet

Mihin pesuvedet johdetaan?

- ☐ Samaan vessavesien kanssa
- ☐ Umpisäiliö
- ☐ Pelkät saostussäiliöt
- ☐ Saostussäiliöt + jokin muu
- ☐ Yksinkertainen imeytys
- ☐ Pesuvesisuodatin
- ☐ Imeyttämö
- ☐ Maasuodattamo
- ☐ Laitepuhdistamo
- ☐ Ei järjestelmää
- ☐ Vähäiset vedet

Vähäiset vedet

Mihin jätevedet päätyvät?

- ☐ Ei järjestelmää
- ☐ Yksinkertainen imeytys
- ☐ Vesistöön
- ☐ Pesuvesisuodatin
- ☐ Sakosäiliö(t)
- ☐ Ei vähäisiä vesiä
- ☐ Samaan kiinteistön asetuksen mukaisten vesien kanssa

Säiliöiden tyhjennys

Kuinka usein tyhjentää säiliöt?

- ☐ Ei tyhjenetä
- ☐ Harvemmin kuin kerran vuodessa
- ☐ 1 krt/v
- ☐ 2 krt/v
- ☐ 3-5 krt/v
- ☐ 6 krt/v tai useammin

Säiliöiden tyhjennys (pelkät mustat tai mustat+harmaat yhdessä)

- ☐ Peltölevitys
- ☐ Jätevedenpuhdistamo
- ☐ Omatoiminen tyhjennys
- ☐ Ei tiedä / Ei tyhjenetä / Jokin muu

Säiliöiden tyhjennys (harmaat)

- ☐ Peltölevitys
- ☐ Jätevedenpuhdistamo
- ☐ Omatoiminen tyhjennys
- ☐ Ei tiedä / Ei tyhjenetä / Jokin muu
- ☐ Harmaat mustien kanssa samaan

Säiliöt tyhjentää: _____

Onko asukkaalle annettu kalkkistabilointiohje?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ Ei kesk./Ei tarv.

Kiinteistön perustiedot

Rakennuksen pinta-ala:

- ☐ 0 m² - 150 m² (5hlöä)
☐ 150 m² - 300 m² (5-10hlöä)
☐ 300 m² - 450 m² (10-15hlöä)

Täyttyykö ikävapautuksen edellytykset:

- ☐ Kyllä ☐ Ei ☐ Ei selv.

Huomioi kiinteistön omistussuhteet

Kiinteistön sijaintitiedot

Etäisyys rantaan alle 100 metriä:

- ☐ Kyllä ☐ Ei

Pohjavesialueella:

- ☐ Kyllä ☐ Ei

Muu erityisalue, mikä? _____

Kiinteistön käyttötiedot

Kiinteistön käyttötapa:

- ☐ Vakituksella asuttu kiinteistö
☐ Vapaa-ajan asuminen
☐ Kesäasuminen
☐ Muu
 mikä _____

Montako henkilöä keskimäärin? _____ kpl

Talousvesi

Talousveden lähde:

- ☐ Rengaskaivo
☐ Porakaivo
☐ Lähde
☐ Osuuskunta
☐ Kunnan verkosto
☐ Järvi
☐ Tuodaan muualta

Vapaa-ajan asunnot ja kesämökit

Selvitä:

- Kuinka paljon kiinteistöä käytetään vuodessa**
-Onko tiskikonetta, pyykkikonetta, suihkua tai lämminvesivaraajaa (tilavuus?)
-Onko tulossa lisää vesikalusteita

Järjestelmän sijainti tontilla

Kerro asukkaalle, onko järjestelmän sijainti ok eli kannattaako uusi järjestelmä rakentaa samaan paikkaan

Jätevesidokumentit

Varmista, onko kiinteistöllä jätevesiselvitys, järjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeet ja kirjataan hoitotoimet käyttöpäiväkirjaan

Johtopäätökset jätevesijärjestelmästä

Mustat + harmaat samaan järjestelmään

- ☐ Uusittava kokonaan
☐ Kunnossa pienillä parannuksilla
☐ Toimiva
☐ Erillisviemäröinti
☐ Järjestelmää ei voinut arvioida

Mustat erikseen

- ☐ Uusittava kokonaan
☐ Kunnossa pienillä parannuksilla
☐ Toimiva
☐ Ei mustia vesiä / kaikki jv:t samaan järj.
☐ Järjestelmää ei voinut arvioida

Harmaat erikseen

- ☐ Uusittava kokonaan
☐ Kunnossa pienillä parannuksilla
☐ Toimiva
☐ Vähäiset vedet
☐ Järjestelmää ei voinut arvioida
☐ Kaikki jätevedet samaan järjestelmään

Koska aikoo uusia?

- ☐ Ei uusimistarvetta
☐ Akuutti uusimistarve
☐ Siirtymäajan puitteissa
☐ Siirtymäajan päättymisen jälkeen
☐ Hakee lykkäystä
☐ Ikään perustuva lykkäys

Mitä suositeltu?

- ☐ Maaperäkäsittely kaikille jätevesille
☐ WC:n vaihto kuivakäymäläksi
☐ Umpisäiliö kaikille j-vesille
☐ Umpisäiliö vessavesille
☐ Maaperäkäsittely pesuvesille
☐ Pesuvesisuodatin
☐ Laitepuhdistamo

☐ Ei tarvetta toimille

☐ Fosforinpoiston tehostaminen
☐ Hälyttimen lisääminen umpisäiliöön
☐ Saostussäiliöiden kunnostus
☐ Huoltotoimenpiteitä

Lisätiedot:

Luvat

Saako kiinteistökäynnin tiedot luovuttaa kunnalle?

- ☐ Saa luovuttaa ☐ Vain yhteenveto

Neuvontakäynnillä tehty arvio jätevesijärjestelmästä

Arvioinnin on tehnyt Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry valtion rahoittamassa neuvontahankkeessa. Tämä ei ole viranomaisen lausunto.

Jätevesineuvoja	Kiinteistökäynnin päivämäärä
-----------------	------------------------------

Kiinteistön osoite	Henkilö, jonka kanssa keskusteltu
--------------------	-----------------------------------

	Jätevesijärjestelmä ei täytä jätevesiasetuksen (209/2011) vaatimuksia ja se on <u>uusittava 15.3.2016 mennessä</u> . Ennen kunnostustöiden aloittamista tulee olla yhteydessä kunnan rakennusvalvontaan lupatarpeen ja kunnostustöiden laajuuden selvittämiseksi. Toimenpidelupaa vaativien muutostöiden suunnittelussa kannattaa käyttää asiantuntevaa suunnittelijaa.
	Jätevesijärjestelmä vaatii pieniä kunnostustoimia:
	Jätevesijärjestelmä on arviointihetkellä rakenteellisesti kunnossa. Järjestelmää tulee tarkkailla ja huoltaa, jotta puhdistusteho pysyy yllä. Järjestelmän ikääntyessä tai kiinteistön käytön muuttuessa tulee järjestelmän toimivuus arvioida uudelleen.
	☐ Jätevesimäärä on nykyisellään vähäinen eikä sitä koske jätevesiasetuksen (209/2011) puhdistusvaatimukset. Vedenkäytön tai varustetason muuttuessa tulee nykyisen järjestelmän riittävyyttä tarkastella uudelleen.
	☐ Kiinteistö on vapautettu jätevesiasetuksen (209/2011) vaatimuksista ympäristönsuojelulain (527/2014) ikävapautukseen perustuen.

Lisätiedot/ohjeet:

Lisätietoja jätevesiasioista:

xx kunnan ympäristösihteeri xx puh. xx

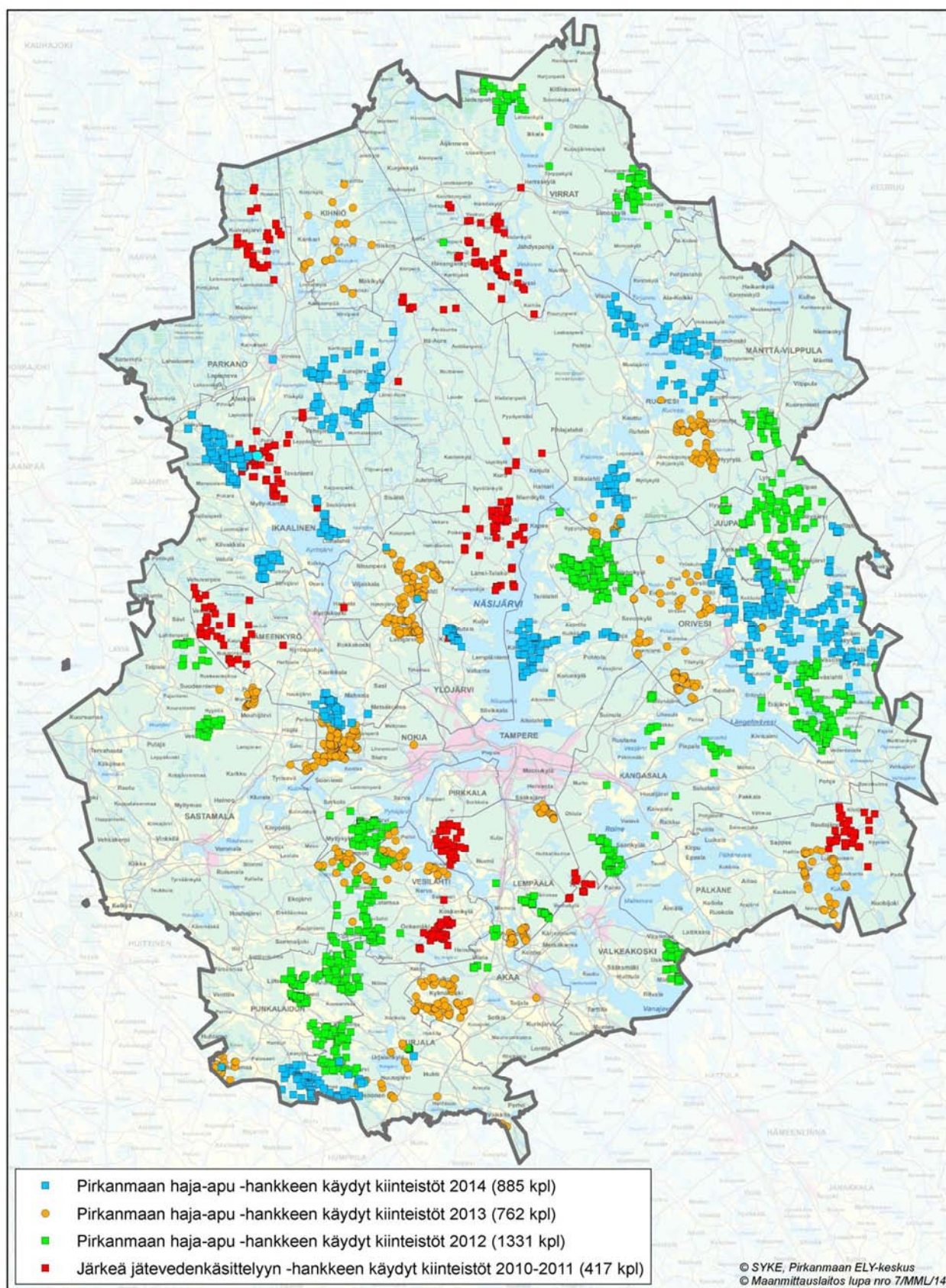
xx kunnan rakennustarkastaja xx puh. xx

Jätevesiosaajien yhteystietoja www.kvvy.fi/jatevesi →Osaajia

Viranomaistietoa jätevesistä www.ymparisto.fi/hajajatevesi

KVVY:n tekemät jätevesineuvontakäynnit vuosina 2010-2014

Kysely kiinteistökohtaisen neuvonnan vaikuttavuudesta

Kiinteistön taustatiedot

Haastateltavan nimi ja osoite _____

Kiinteistön sijaintikunta _____

Milloin neuvoja on käynyt kiinteistöllä (vuosi)? _____

Kysymykset 1-6 kaikille vastaajille

- 1) Saitte neuvontakäynnistä kirjallisen dokumentin, jossa arvioitiin nykyisen järjestelmänne riittävyys ja mahdollisten toimien tarpeellisuus. Onko tämä dokumentti teillä tallessa?
 - a. kyllä
 - b. ei
 - c. en osaa sanoa
- 2) Koitteko neuvojan käynnin hyödylliseksi?
 - a. kyllä
 - b. ei, miksi? (neuvonnan kehittä-misehdotuksia yms.)

 - c. en osaa sanoa
- 3) Mistä muualta olette hakenut tietoa jätevesiasioista?
 - a. internetistä
 - b. lehdistä
 - c. yleisötilaisuudesta
 - d. soittamalla asiantuntijalle
 - e. jostain muualta, mistä?

- 4) Olisitteko kaivannut vielä lisää neuvon-
taa neuvojan käynnin jälkeen?
 - a. kyllä, minkälaista (kirjallista, puh.neuvontaa, tilaisuutta yms.)?

 - b. ei
 - c. en osaa sanoa
- 5) Motivoiko neuvontakäynti teitä ryhty-
mään kunnostustoimenpiteisiin, mikäli
sellaisten arvioitiin olevan kiinteistöllän-
ne tarpeellisia?
 - a. kyllä
 - b. ei
 - c. en osaa sanoa
- 6) Onko kiinteistöllänne tehty jätevesineu-
vojan suosittelemat hoito- ja huoltotoi-
menpiteet? (Kysytään vain, jos kiinteis-
tötiedoissa on maininta hoito- ja huolto-
toimista. Muussa tapauksessa kirjataan
automaattisesti vaihtoehto c)
 - a. kyllä
 - b. ei
 - c. meille ei tehty huoltoon liittyviä
suosituksia
 - d. en osaa sanoa

Mitä seuraavista toimista olette toteuttaneet neuvontakäynnin jälkeen?

- 7) Oletteko tilanneet jätevesijärjestelmän uusimiseen tai saneeraukseen tähtäävän suunnitelman suunnittelijalta neuvontakäynnin jälkeen?

a. kyllä
b. ei
c. ei koske minua

- 8) Mikäli olette tilanneet suunnitelman, minkälaiselta suunnittelijalta se tilattiin? Voi valita useamman vaihtoehdon.

a. FISE-pätevä haja-asutuksen vesihuollon suunnittelija
b. henkilö jätevesineuvojan antamalta suunnittelijoiden yhteystietolistauksesta
c. kunnan suosittelema suunnittelija
d. muu, mikä _____
e. ei koske minua

- 9) Mikäli suunnitelma on tehty,

a. kuka suunnitelman teki?

b. mikä järjestelmä valittiin?

c. hyödynnettiinkö suunnitelmassa vanhan järjestelmän osia? ☐ ei ☐ kyllä, mitä?

d. Vastasiko valittu järjestelmä neuvojan suositusta (kts. tietojenkeruutaulukosta)?
☐ kyllä ☐ ei

- 10) Oletteko hakeneet toimenpidelupaa jätevesijärjestelmän remontoimiselle tai rakentamiselle neuvontakäynnin jälkeen?

a. kyllä
b. ei
c. ei koske minua

- 11) Oletteko rakentaneet tai rakennuttaneet jätevesijärjestelmän (kokonaan uuden tai vanhoja osia hyödyntäen) neuvontakäynnin jälkeen?

a. kyllä
b. ei
c. ei koske minua

Kysymykset 12-14 kaikille vastaajille

- 12) Mikäli ette ole vielä ehtinyt tekemään edellä mainittuja toimia, milloin teillä on aikomus viedä asiaa eteenpäin (*Kirjataan, milloin saneerauksen on tarkoitus olla kokonaisuudessaan valmis*)?

a. siirtymäajan puitteissa
b. siirtymäajan päättymisen jälkeen
c. olen selvittänyt mahdollisuuden määräaikaisten lykkäyksen hakemiseen ja aion hakea lykkäystä kunnostustoimiin
d. ei koske minua
e. en osaa sanoa

- 13) Mikäli ette ole vielä ehtinyt tekemään edellä mainittuja toimia, mikä siihen on erityisesti syynä (*poliittinen tilanne, siirtymäaika ei ole vielä loppunut, kokee saneerauksen turhaksi, odottaa hintojen halpenevan, odottaa tekniikan paranevan, saneeraus maksaa liikaa yms.*)?

- 14) Muita kommentteja tai terveisiä
